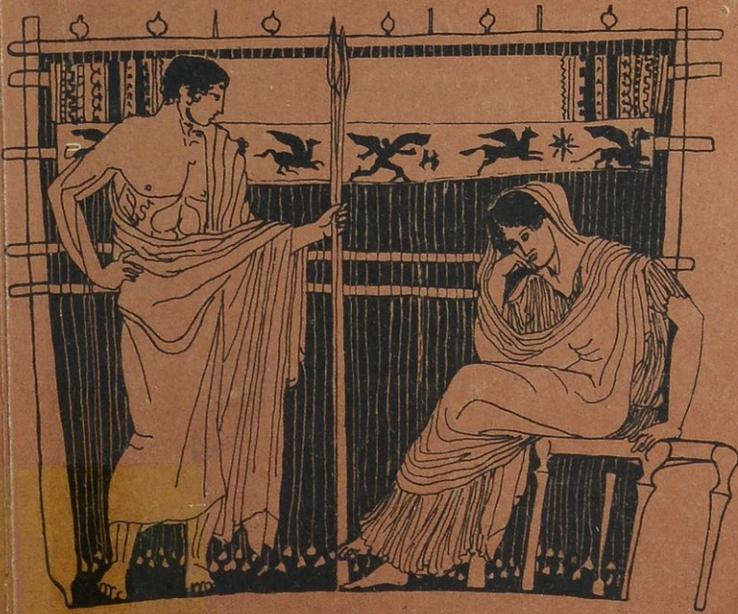

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΡΡΩΝΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΕΚΛΟΓΑΙ

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΔΕΙΡΜΕΝΤΖΟΓΓΟΥ ΕΤΑΥΡΟΣ

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΑΞΙΣ □ 9

/ ΤΗΛ.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

18303

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΔΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

ΟΜΗΡΟΥ ΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΣΑΛΛΑΒ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1978

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὅμως ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειωτέρας ἑλληνικὰς χώρας· εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσων οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἤρχισε νὰ συγκιῖ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεταί θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἐπρεπε νὰ γίνονιν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικλήσεις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδέασεν εὐφρέσιστα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ τοῦ τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικά κέντρα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

11/10/71

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὅποια κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουναν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὅποια ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπικαίρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαιϊκῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἑρῶϊκος Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφάς (1870 κ. ἔ.), αἱ ὅποια ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηναίων, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὺ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπιφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλεῖς εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἥτοι ὄπλα, σκεύη, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κ τ ε ρ ί σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαίτηραν αἰθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὺ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηναίων.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρεῖνια ἀ ν α κ τ ὴ ρ ω ν μὲ θανασιᾶς διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ἰ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προσερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῖς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσπιν εὐμάρειαν ἥτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἥθη ἀπὸ τοῦς Ἀχαιοῦς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον αὐστηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ κύριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὀπλισμὸν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὀλονέν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, οἱ ἐξῆσαν ὁ Ὅμηρος, τὰ εἶδιμα τῆς ταφῆς μεταβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ἀνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικάς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτην τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἄποικοι ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερο. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικάς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, ὅτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάρκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὡραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικούς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγέμονες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατῴρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτεύουσος τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προώδευεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπιχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτεια τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἐπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαιτέρον ὄνομα *νόστοι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *Ὀδύσσεια*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικές, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικὸς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἥρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφύιας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἠγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταπεινωσίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμήν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὁμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δρασεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρόλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθηίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλῃς, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίωv, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὁρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ξήθημα. Ἦδη ἀπὸ τοῦς Ἀλεξανδρινοῦς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοῦς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἐπη.

Ἡ πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφ' οὗ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠὲ ξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερατὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀοιδὸς « ἀνεβάλλετο », δηλ. ἐκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φόρμιγγα (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικούς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θεωρῆν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύον τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικὴν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ραψωδοί¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἔντελως ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραψωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχοουργίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετίλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικούς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν ραψωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδὴ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βου π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμώζοντα μικρὰ ἔπη (ράπτω = συναρμώζω + ῥῆδη).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὁμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὁμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸς αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

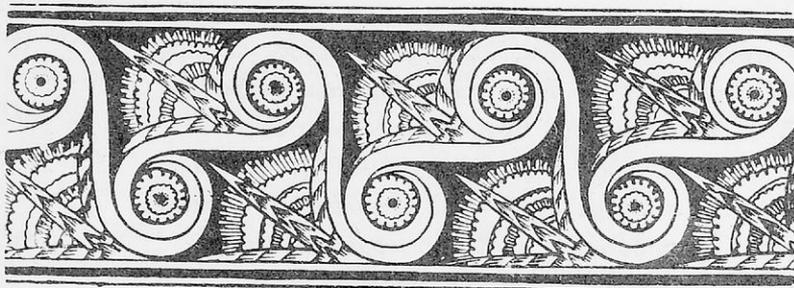

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφιδίας), ἐπιγραφόμενα μετὰ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ραφιδία τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μετὰ κεφαλαῖα γράμματα, αὐτῆς δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μετὰ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΥΔΕ)

Ποικιλόχρωμος διακόσμησις Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

611/41

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἄρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων·
ἄλλ' οὐδ' ὡς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρησι βία σταθάλῃσι βλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ἵπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν.

5

10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἦ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

1391/41

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεκρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεῶων

2

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἄλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἐνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαινεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν ἰκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἐκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροοὶ ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

29/11/71

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ δ' ὁ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 «ὦ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄχοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὀππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἤσ ἱμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πειθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν»·χ

10 | Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·

«ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 καὶ λίην κεῖνός γε εἰκίότι κεῖται ὀλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἀμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροني δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρῳ, ὃς δὴ δητὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
 νήσας δεινδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
 ἧς γαίης θανέειν ἡμίρεται, οὐδέ νυ σοί περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερά ῥέζων

10 | Προίη ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσαο, Ζεῦ ; » ×
 10 | η γ Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·

«Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηοχος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι.

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος».

17/1/79
 Ἄ Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη: 80
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην 85
 νῆσον ἐς Ὀγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἶπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὡς κε νέηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θεῖω,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίπεδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν».

24/1/79
 Ἡ Ἀθηναῦ ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύς.

Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων ἀίξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἠγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὄτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ δατεῦντο. *90/9/72*

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής:

ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὀσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἷ ποθεν ἐλθὼν 115
 μνηστῆρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἴσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

1279 « Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι, φιλήσσαι· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσσαι ὄττεό σε χρή ».

Ὡς εἰπὼν ἤγειθ', ἡ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἐντοσθεν ἐυξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἷσεν ἄγων, ὑπὸ λῆτα πετάσσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν.

πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστῆρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῶ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἡδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα
 καλῆ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστῆν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας 141
 παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεῦων. ↘ ↘
 10) 3) 142) Ἔς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 σῖτον δὲ δμῳαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρατῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστος τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰδεῖν. 155
 Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 « Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσῃαι ὅττι κεν εἴπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρὶς καὶ αἰοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποιον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω
 3) 3) 141) κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν' ἀλὶ κῦμα κυλίνδει. ↘
 εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκην δεῖδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῖν
 θαλπωρῆ, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς ; 170

ὄπποιῆς τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἴθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰχέσθαι.
 καὶ μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' ἐὺ εἰδῶ,
 ἤε νέον μεθέπεις ἦ καὶ πατρώϊός ἐσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφο, ἦν ἀνθρώπων ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὤδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρούς ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον,
 νηὺς δέ μοι ἠδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος, 185
 ἐν λιμένι Ῥεΐθρω ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.

Ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώϊοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἕξ ἀρχῆς, εἴ περ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε 190
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἴνοπέδοιο.

νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρεί πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανώσ' ἀέχοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω, 200

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὐ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματα' ἔχησιν·
 φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῦ τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνῳ, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἀργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Τοιγάρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
 οὐκ οἶδ' οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
 νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις ». 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
 εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 230
 « Ἐεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάξ,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώωντες,
 οἱ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὄδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἠὲ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 ἠδὲ κε καὶ ᾧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·
 οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245
 Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἦ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτὴν
 ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσῆδα Παλλὰς Ἀθήνη·
 « ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιοχόμενου Ὀδυσῆος
 δεύῃ, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χειῖρας ἐφείῃ.
 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν 255
 σταίῃ, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο—

ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεὺς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκῆρας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατὴρ οἱ δῶκεν ἑμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἔδῶν μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἦ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἴσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπάσσαι ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὖριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμίεςθαι, 275
 ἀψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρός μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῶ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν εἰέκοσιν, ἦ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρός δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἴπησι βροτῶν ἢ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἦ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθε καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρός βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦται καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλά μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἔπην δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφιδόν' οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικός ἐσσί.

ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζω μύθων ». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 « Ξεῖν', ἣ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὡς τε πατὴρ ᾗ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 510
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι ».

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ 320
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἐ πατρὸς

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
 θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἶσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
 αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φώς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ
 ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
 λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
 τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
 κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσето οἷο δόμοιο,
 οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
 ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
 στή ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
 ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
 ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
 δακρύσσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆριά σῖδας,
 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
 τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
 οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς
 λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τεῖρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
 ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠύδα·
 « Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρίηρον αἰοιδόν
 τέρπειν ὄππῃ οἱ νόος ἔρνηται ; οὐ νύ τ' αἰοιδοί
 αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
 ἀνδράσιν ἀλφιστῆσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰδεῖν· 350
 τὴν γὰρ αἰοδὴν μάλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἡμᾶρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἰστόν τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἶκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·
 ἐς δ' ὑπερῶ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδ' ἐπὶ βλεφάροισι βάλῃ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρός του ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντόπως εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρότως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκαλοῦντο οἱ ἐπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάστησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνες. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὦ κ ο ν τοῦ πατρός του καὶ εἰς ὠρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὁμήγηρον. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αὐθιγροσίαν τῶν μνησῆρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νωσ ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρός του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμωσ ἀθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλευσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρῃ ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ κρῆξ ἔφυγον ἐταξίδευσαν ὅλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

γ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς ἐπισησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζί με τοὺς υἱούς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὸς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἤρως, διηγῆθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἄρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τοῦ Ἰλίου καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μεθ' ἑαυτοῦ ἵππους, οἱ ὁποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν τοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἡ Ἀθηναῖα — προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

['Εξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαιμόνα ἠνοιχθῆ εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλοπαῖδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηρὰς αἰθοῦσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολλὰ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτεύα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἰλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεύς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουσιν. Ὄταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσιον νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὁμοῦ τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεῆως.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψώ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὖτε τὰ τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη ἔυπλοκάμῳ εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσεῆος ταλασίφρονος, ὡς κε νήπται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὁ γ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγγίθεοι γεγάασιν,
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλῃς ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἴ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν.
 ὡς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἔην ἐς πατρίδα γαῖαν ».

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν
 ἡδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἶλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ·

σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῆμα λάρῳ ὄρνιθι ἑοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλῳς ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ·
 τῷ ἕκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἑρμῆς.

ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' εὐοῦσαν,
 ἔνθ' ἐκ πόντου βᾶς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἔκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν εὐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμῇ
 κέδρου τ' εὐκεάτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει
 δαιομένων· ἡ δ' ἔνδον ἀοιδιάσουσ' ὀπὶ καλῇ
 ἱστὸν ἐποιομένη χρυσεῖῃ κερκίδ' ὕφαιναν.

ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώσα,
 κλήθρη τ' αἰγείρος τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δὲ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,

σκῶπές τ' ἱρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλην.

ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
ἡμερίς ἠβῶωσα, τεθήλει δὲ σταφυλησι.

κρήναι δ' ἐξείης πίσυρες βέον ὕδατι λευκῶ,
πλησίαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.

ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
θήησαιτο ἰδὼν καὶ τερφθείη φρεσὶν ἦσιν.

ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῶ,
αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὸ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων.

οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
ἀθάνατοι, οὐδ' εἰς τις ἀπόπροθι δῶματα ναίει.

οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσεῖα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
ἀλλ' ὁ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.

Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων,
ἐν θρόνῳ ἰδρύσασα φαιινῶ σιγαλόεντι·

« Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.
αὐδα ὅ τι φρονεῖς; τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.
ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ξείνια θείω ».

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ,
καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλευαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δευρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἳ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ρέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγίοχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι. 105
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι οἰζυρώτατον ἄλλων,
 τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τῶν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα·
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι 112
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν » 115

Ὁ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 140
 ἧ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια Νύμφη 150
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηγὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων.
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὅσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε Νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι Νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη 155
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθειλούσῃ·
 ἤματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε διὰ θεῶν·
 « Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ

εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 αὐτὰρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρόν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἴματά τ' ἀμφιέσω· πέμπω δέ τοι οὖρον ὄπισθεν, 165
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἴ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρηναί τε ».

Ἦς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἢ με κέλεαι σχεδίη περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι 175
 ὠκύποροι περόωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μή τί μοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ἦς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἦ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσί καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευσαί.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος 185
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μή τί τοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλοι
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσσομαι ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῆ μηδοίμην, ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῆ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεῆμων ».

Ἦς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ἴζον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδῆν,
ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτὴ δ' ἀντίον ἴζεν Ὀδυσσεύς θεϊοιο,

τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμωαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἔτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἕαλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλῆσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὔθι μένων σὺν ἔμοι τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεαι ἤματα πάντα. 210
οὐ μὲν θην κείνης γε χερείων εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἔοικεν
θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶσο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηληλόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι. 220
εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν·
ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κῦμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἀπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῶ,
 εἵματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλὰ·
 οὔρον δέ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία διὸς Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύνοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἦν καὶ Ἄραξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἥ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὀκεανοῦ· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῶ, διὰ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δέ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορεύων,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῶ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροιδέει πόντῳ.
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλῶων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθίοπεσσιν ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγείην μέγα πείραρ οἰζύρος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος».

290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρῖαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθηνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς δὴν μεγαλήτορα θυμόν·

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν,
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.

300

οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.

305

τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότε ὄλοντο
 Τροίη ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἡματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεῖωνι θανόντι.

310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἀλῶναι».

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.

τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἰστὸν ἔαξεν

315

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἶματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τὰ οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὄψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδὴς ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβητ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζεε τέλος θανάτου ἀλειίνων.

τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορρῆ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὐρὸς Ζεφύρω εἶξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
 νῦν δ' ἄλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴξε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ὦδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δῆ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἶματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τότε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολυόμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μή τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὔτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχω·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἦος ὁ ταῦθ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὄρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὡς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠέων θημῶνα τινάξῃ

καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέλιθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
 εἵματα δ' ἐξαπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψὼ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχόμεναι μεμαώς. ἶδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

«Ὀὔτω νῦν κακὰ πολλὰ παθῶν ἀλώω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήης»

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεοθαι κακότητος ».

Ἔως ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλιτέριχας ἵππους, 380
ἔκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔαοιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾧρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαυν ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήνευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσεν πράγματι νὰ συντριβῇ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὀρηκτικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηντλημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ῥίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ξ

Ἔως ὃ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
 οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔνανιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
 ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων,
 οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
 ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοσιδής,
 εἶσεν δὲ Σχερίη ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστᾶων,
 ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
 καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
 ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἄιδόσδε βεβήκει,
 Ἄλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιώσα.
 βῆ δ' ἕμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἐνὶ κούρῃ
 κοιμᾷτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
 Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 παρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
 σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.

Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
 στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
 εἰδομένη κούρῃ ναυσικλειτοῦ Δύμαντος,
 ἢ οἳ ὀμηλική μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
 τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·

«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὦδε μεθήμονα γέινατο μήτηρ ;
 εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
 σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
 ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
 ἐκ γὰρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
 ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καὶ τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
 ἦδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν ἐφοπλίσει, ἣ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεςσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόληρος ». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι· οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἰγλή· 45
 τῶ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μετὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἣ μιν ἔγειρε
 Ναυσικᾶν εὐπεπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἵν' ἀγγείλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλω καὶ μητρὶ· κινήσατο δ' ἔνδον ἐόντας·
 ἣ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναῖξιν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῶ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοὺς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἣ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε·
 « Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κείται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρότοισιν ἔοντα 60
 βουλάς βουλεύειν καθαρὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάσιν,
 οἱ δὲ ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἤθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομήναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχευ· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην 70
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴ ἀραρυῖαν ».
 Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὤπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνην
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρειν ἐσθῆτα φαεινὴν. 75
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν εὐξέστω ἐπ' ἀπήνην,
 μήτηρ δ' ἐν κλιστῇ ἐτίθει μενοεικέ' ἔδωδῆν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχειεν
 ἀσκαῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεν ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἦρος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἦ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτὴν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύρεεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄγρωστιν μελιγδέα· ται δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95
 αἰ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἴματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αἰγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαὶ τε καὶ αὐτῆ,
 σφαίρη ται δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὖρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋγέτον περιμήχετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητῶ
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἦ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμῆς.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεῦξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἐνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροιο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσατο.
 σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεια· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἄμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἰ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεὺς,
 ἐζόμενος δ' ὠρμαине κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
 «ὦ μοι ἐγώ, τέων αὖτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἶ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;

ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε· θῆλυς αὐτῆ·
 νυμφάων, αἷ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πισεα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ;

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ».

Βῆ δ' ἵμεν ὡς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκι πεποιθώς,
 ὅς τ' εἶσ' ὑόμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὄσσε

δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ ὀίεσσι
 ἠὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·

ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν ἐυπλοκάμοισιν ἔμελλε
 μίξεσθαι γυμνός περ ἐών· χρεῖώ γάρ ἴκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχουσας·

οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένει· τῆ γὰρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων.

στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεύς,
 ἢ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρην,

ἢ αὐτῶς ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μειλίχοισι
 λίσσοιτ' εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἵματα δοῖη.

ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι
 λίσσεσθαι ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μειλίχοισι,

μὴ οἱ γούνα λαβόντι χολώσσαιτο φρένα κούρη·
 αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον·

« Γουνούμαί σε, ἄνασσα· θεὸς νύ τις, ἢ βροτὸς ἐσσι ;
 εἰ μὲν τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

Ἄρτέμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μεγάληο,
 εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἴσκω·

εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
 τρεῖς μάκαρες μὲν σοὶ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

- τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν λαίεται εἵνεκα σείτο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δήλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κείσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὡς δ' αὐτως καὶ κείνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἡματι οἶνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραίπναι τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὀλυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
 ὄφρ, ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γάρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστου δέ μοι δεῖξον, δὸς δέ ράκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπεύρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖειν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῖς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Ἴὸν δ' αὖ Νηυσικᾶ λευκώλενος ἀντίον ἠΐδα·
 «Ἐεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ἄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τὰδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρὴ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆϊτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστυ δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».)

Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ
 ὁδηγίαί τῆς Νηυσικᾶς πρὸς αὐτόν.

Ἦ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι κέλευσε·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἦ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἰκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσηται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρὴ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κὰδ' δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσαν

Ναυσικιάα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 πὰρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἴματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆ ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἥνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοιιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθών »).

« Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἀμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἴματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμήης,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καὶ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὣς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνὴρ
 ἴδρις, ὃν Ἐφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὣς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆς τε ὤμοις. 235
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηύδα·

« Κλυτὲ μευ, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαίηκεσσ' ὅδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὸν ἔχουσιν.

αἱ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μῖνυεν.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρώσιν τε πόσιν τε ».

Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
 παρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρώσιν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἤσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικάα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἴματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζευῖξεν δ' ἡμίονους κρατερώνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ὀρσο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμίονους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὄδον ἡγεμονεύσω.
 αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήσομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἔνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἔνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμά.

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἴσαι,
 ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολίην περόωσι θάλασσαν.
 τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις ὀπίσσω
 μωμευῆ· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

καὶ νύ τις ὧδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας·
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικιάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῆι.
 ἢ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἥς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεπαδῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἢ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτή περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τοῦσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί ». 275

Ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἢ τις τοιαῦτά γε βέζοι,
 ἢ τ' ἀέκητι φίλων, πατρός καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὧκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρός ἐμοῖο. 290

δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἀγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμῶν·
 ἔνθα δὲ πατρός ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώη,
 τύσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῖχθαι,
 καὶ τότε Φαίηκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ρεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιός· οὐ μὲν γάρ τι ἑοικότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαίηκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὧκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἢ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῆι. 305

ήλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι,
κίονι κεκλιμένη· δρωαὶ δέ οἱ εἶατ' ἕπισθεν.

ἔνθα δὲ πατὴρ ἐμοῦ θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
τῷ ὅ γε οἴνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὤς.

τὸν παραμειψάμενος μητὸς περὶ γούνασι χεῖρας
βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι

310

χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἔσοι.

εἰ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
ἐλπωρῆ· τοι ἔπειτα φίλους τ' ιδέειν καὶ ἱκέσθαι
οἶκον ἐυκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

315

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάστιγι φαεινῇ·
ἡμιόνους· αἰ δ' ὄκα λίπον ποταμοῦ βέεθρα.

αἰ δ' εὐ μὲν τρώων, εὐ δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν·

ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίητο πεζοὶ
ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην.

320

δύσετό τ' ἥελιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἴκοντο

ἱρὸν Ἀθηναίης, ἔν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.

αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μεγάληο·

« Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·

νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας

325

ῥαιομένου ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.

δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν ».

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.

αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἔναντίη· αἶδετο γάρ ῥα

πατροκασίγνητον· ὁ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν

ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἱκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήρτησε μίαν
παρθένον, ὑπὸ τὴν ὅποιαν ἐκράπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ
ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήμη, ἔτσι

ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὀ ν κ υ ἄ ν ο ι ο, ἥτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κυανῆν ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἀργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῆ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφανα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκεύη περίτεχνα συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτῶν διάκοσμον. Ἐξίσου θαυμαστὸς ἐξετείνετο περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κήπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπῶν, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ ο σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτῆν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσῆλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸν λόγον νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἱκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίση εἰς λαμπρὸν θ ὀ ρ ὀ ν. Ἐπηκολούθησαν ὅλοι αἱ συνήθειαι πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισημίως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆ εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολήν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ῦ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγούδησεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραψε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἀγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ᾄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὅλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ῥώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολούθησαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγούδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεύς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουρειοῦ Ἰππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκλήσιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωας τοῦ ὀποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐπὶ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἤναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐντὲα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολυφήμον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὀποίου ἐξήλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὔρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἀσκὸν ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἀσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἐκρουπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν.

Τότε εξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θέλλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμάς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐθάθησαν ἑνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἀποκόψας τὰ προμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανάφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἢ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς, κατέφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτρυψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυπτοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέα φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἢ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίσσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθη καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ Βασιλῆϊ ».

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμετον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἡ Ἀθηναῖα) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν πάντοτε τῆς θεᾶς, ἐξήτησεν ἄστυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῶ Εὐμαίου, ὅστις ἀνήκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀ-
 νακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖαν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν'
 ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐ-
 τὴν τὸν Εὐμαίον].

Π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς.

[1 - 153. Ὄταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ αἰ-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεῶς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀ-
 κριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον].

Ἦ ῥα καὶ ὤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιῶν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα 160
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάρορθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκευθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσασατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφελλε καὶ ἕβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροῖης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροισθεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἔσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἔλθθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρά »

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἱὸν κύσει, κὰδ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεῖ.
 Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπειθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτίς μιν ἔπεσσι ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σὺ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω. 195

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόφωτο
 ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἔοντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
 ἤλυθον εἰκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.
 αὐτὰρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
 ἢ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὐτε
 ἀνδρὶ νέφ καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἵματ' ἔχοντι. 210
 ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 ἡμὲν κωδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφοιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὄρωτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλειινόν ὑπ' ὄφρῦσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδῃ φάος ἡελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὃν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θεῶν ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλας ἐσθῆτά θ' ὕφαντήν. 230
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·

νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
 ὄφρ' ἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἄνδρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240
 « ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δῶυ πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.

μνηστῆρων δ' οὐτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκές οὔτε δῦ' οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἶσαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δὺν καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τ' οὐ καὶ εἴκοσι φῶτες ἕασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἕασιν εἰκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 καὶ σφιν ἅμ' ἔστι Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶν θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἔόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἑλθῶν. 255
 ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαί τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράξου, ὅ κεν τις νῶν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἥ κεν νῶν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἥ εἰς τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤυδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορευέεις,
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τὸν κῆνα τοῦ Ἄργου
 (Ἐγγάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περί τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**: προστ. τοῦ *ἐννέπω* = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. *σεπ-*). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**: ρ. *πλάζομαι* = περιπλανῶμαι (ρίζ. *πλάγ-* συγγ. *πλήττω*). — **τὸ πτολιέθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (*πόλις* καὶ *πόλις*). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (*πορθῶ*). — **νόος** = σκέψις, νοοτροπία. — **ὄ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **δν' δς ἢ δν'** κτητ. ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιά (*θύω* = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωή. — **ἦν'** κτητ. (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (*νέομαι* = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὧς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιοῦτοτρόπως. — **οὐδ' ὧς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (*ἐταῖρος*). — **ῥύομαι** = σφίζω. — **ιέμενός περ· καίπερ ιέμενος**· ἐναντ. μτχ. *ἱεμαι* = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἄτασθαλίαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὀμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. *νη* + *ἔπος* = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (*νόστος* στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα: νόστιμος = γλυκός, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἡμαρ-ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμοίως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπιηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμαρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμός = τίς. πρβλ. οὐδ' ἀμοῦ). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μετὰ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἀνευ αὐξήσεως : **πλάγ-
χθη, πάθεν, ἴδεν**.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-
σι** : σφετέρησι(ν), ἀτασθαλίησι(ν), τοῖσι(ν).

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (= ἐντελῶς) -ῆσθιον.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μετὰ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας : **ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : ἄστεα, ἄλγεα.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : Ἡ-
ελλίοιο.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : **ὅς ἢ ὄν** (ἐὸς ἐῖ ἐόν).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιστάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μοῦσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες εἶζον εἰς τὰς βορειοτέρας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεύετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἢ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο **Πιερίδες ἢ Ὀλυμπίαιδες Μοῦσαι**. Εὐφρέστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλήσιν μετὰ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῇ. — **ιερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοῦς θεοῦς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται **ιερόν πολίεθρον**. — **Ἐπερίων** : Ἐπίθετον τοῦ Ἥλιου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους = ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἀρχων. Λέγεται καὶ **Ἐπεριονίδης**. — **κατὰ βοῦς ἡσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφοῦ ἡ ναὺς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς πεισθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐθάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. ἔνθα = τότε. Χρονικόν. Ἄντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀμόθεν. αἰπὺς = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — ἔσαν = ἦσαν. — ἠδὲ = καί. — οἶος = μόνος. — κέχηρμαι = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χή*). — πότνια = σεπτὴ, σεβαστή. Ἐπιθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (*ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum*). — ἐρύκω = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — δῖος = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (*ρίζ. δι-Λατιν. divus - divinus*). — τὸ σπέος = τὸ σπήλαιον. — γλαφυρός = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω - γλύφω*). — λιλαίομαι = ἐπιθυμῶ. — ὁ πόσις - ἰος = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (*ρίζ. πότ. - πρβλ. πότνια*). — δῆ = ἦδη, πλέον. — περιπ(ε)λομένων· περιπέλομαι = περιστρέφομαι. — τῶ = κατὰ τὸ ὀποῖον, δηλ. ἔτος. — οἶ = αὐτῶ. — ἐπεκλώσαντό οἶ = τοῦ προώρισαν. νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καί·στ. ὁ νόστος. — οὐδ' ἔνθα = οὔτε τότε. — πεφυγμένος· φεύγω = διαφεύγω. — ἦεν = ἦν. — οἱ ἄεθλοι = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — καί· ἐπιδοτ. = ἀκόμ καί... — μετὰ = μετὰξὺ. — οἶσι· εἰς. — ἐλεαίρω = εὐπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — νόσφι = μακρὰν, ἐκτός. — ἀσπερχές· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — μενεαίνω = εἶμι· ὠργισμένος (*μένος*). — ἀντίθεος = ὁ ἀντιπαρβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — πάρος = πρὶν. — ἦν (*ἐήν*) γαῖαν = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27. μετεκιάθε· μετακιάθω = πηγαίνω πρὸς τινὰς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ κίω = πορεύομαι). — τηλόθι = μακρὰν (*τηλοῦ, τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.). — ἔων = ὦν. — τοί· ἄναφ. ἄντων. — διχθά· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — δεδαίεται· παθ. παρακμ. ρ. δαίομαι = χωρίζομαι. — ἔσχατοι ἀνδρῶν = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — δυσομένου = ἐκεῖ πού ὄνει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. ἀ' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀόρ.*). — Ὑπερίων· ὀ. — ἀνιόντος = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. ἀνεμι (*ἀνὰ + εἶμι*). — ἀντιάω = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — ἐκατόμβη = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μετ' ἄφθονα θύματα. — ἀρνεῖός = πρόβατον, κριάρι. — ἔνθα = ἐκεῖ. — ἡ δαῖς - δαιτός = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίομαι = χωρίζω. Κυρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμόν). — παρήμενος = παρακαθήμενος (ἦμαι = κάθηναι). — οἱ δὲ δὴ ἄλλοι = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἔνν. θεοί. — ἐνὶ = ἐν, ἐντός. — μέγαρον = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : ἔσαν (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλυχ. πτώσεις : οὔ, οἶ, ἔ (αὐτοῦ - ῶ ὄν).

— Οἱ τύποι ὁ ἢ τὸ εἰς σημ. ἀναρ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. τοί, ταί. τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίηται.

— Παρεμβολὴ τοῦ ο εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς -άω : ἀντιῶν (ἀντι- ὶων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου -αται : δεδαίηται.

γ) ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικήν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖα τῶν καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατάρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας τῶν. — **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ. ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχὲς μενείαινεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

28 - 34

α) μῦθος = λόγος. — ἀρχω μύθων = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — τοῖσι = μεταξὺ αὐτῶν. — κυτὰ θυμὸν = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. ἀμύμων = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — ῥᾶ = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγγλιτ. (ἄρα). — τηλεκλυτὸς = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστὸς (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κτεν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Φεπ- εἰπεῖν). — μετηύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν ! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ- μέρος = θάνατος). — αἰτί(ό)νται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι · ἀπαρέμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνου των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν · στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ- μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ.α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστή· νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδώ· μετχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος · 11. — πρὸ = προηγουμένως. — οἱ· 17. — ἑύσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὄξυδερκῆς (εὔ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἄκοιτις · συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῇ. — ἰμείρεται · ὑποτακτ. ὀφρ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς · κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποιον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγαθὰ φρονέων · ἐναντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε · ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι : ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).

— Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : Ἄτρεῖδαο, Ὀρέσταο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἐομείας ἀντὶ Ἐομέας.

— Ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνόταται

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς πλαισιότερας ἐποχάς. — Αἰγίσθοιο, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης: Τὸ οἰκογενειακὸν δράμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποῖαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνονος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης ἀντρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἑνὸς θεοῦ του καὶ, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίχησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεῦσαν τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) ἀμείβομαι τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — γλαυκῶ-
 πιδ = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηναῖς
 (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὄπ- ὄψις, ὄφραι). — ὕπατος =
 ὑπέρτατος. — κρείων-οντος = κυρίαρχος, ἄρχων. — καὶ λίην... ὀλέ-
 θρω· ἡ σειρά τῶν λέξεων: κείνός γε κείται ὀλέθρω καὶ λίην ἑοικότε. —
 κείται ὀλέθρω = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — ἑοικώς = ὁ ἀρμό-
 ζων — ὡς = οὕτως· δεικτικόν. — ὅτις = ὅστις. — ῥέζω = πράττω. —
 ἀμφὶ Ὀδυσῆι = διὰ τὸν Ὀδυσσεῖα. — δαίφρων = συνετός. — δαίο-
 μαι = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — τὸ ἦτορ = ἡ καρδία. —
 δύσμορος = κακότυχος (δύσ + μόρος 34). — δηθά, δὴν = ἐπὶ μακρὸν.
 — τὸ πῆμα = πάθημα (παθεῖν). — ἀπο = μακρὰν. — ἀμφίρυτος-η-ον =
 περίρρυτος, πού βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — ὄθι = ὄπου. — ὀμφα-
 λὸς = κέντρον. — ἐν = ἐντὸς αὐτῆς. — δῶμα = κατοικία. — ναίω = κα-
 τοικῶ (ναός). — ὀλοόφρων = κακόβουλος, δόλιος (ὀλόος = ὀλέθριος).
 τὸ βένθος = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — ἔχω = κρατῶ. —
 αὐτὸς = ὁ ἴδιος, μόνος του. — μακρὸς = ὑψηλός. — ἀμφίς = ἀπὸ τὰ
 δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπό-
 στασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — δύστηνος = δυστυχής. — κατερύκω· 14. — αἰ-
 μύλιος (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — θέλγει· ἀποπειρατ. ἔνεστ. = προσ-
 παθεῖ νὰ τὸν γοητεύῃ. — ἐπιλήσεται· μέλλον τοῦ λήθομαι = λησμονῶ
 (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λαιθάνω). — αὐτάρ· 9. — ἴεμαι· 6. — ἀποθρῶ-

σχω = ἀνέρχομαι (θρώσχω = πηδῶ). — νοῶ = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται** · 41. — οὐδέ = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ** · 48: — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ** · 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικείμε. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερὰ ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρείαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσαο** · ὠδυοάμην = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οἱ.

β) Ἐναλλαγή τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : τοι - σοι (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὗς** : - ἦος (-έως), - ἦι (-έι), - ἦα (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς - αο : ὠδυοάμην - ὠδύσαο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ ε ; **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχὼν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἔδρασε ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ... νῆσος δενδρήσσα** : Ἡ Ἀθηναῖα τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἧτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπως δὲ ποτε θά τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθετος ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὁμοίως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θά εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελεύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μετὰ τὰς ἐκφράσεις «παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν», «Ἀργείων παρὰ νηυσὶ».

63 - 79

α) ἀπαιεῖβομαι· ἀμειβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—προσέφη· ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν. — νεφεληγερέτα = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μενεφέλας (νεφέλη + ἀγειρώ = συναθροίζω). — τὸ ἔρκος = φραγμός· μτφ. ἔρκος ὀδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολιορκία). — ἔπειτα = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.— πῶς ἂν λαθοίμην· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσω. — περι-ἔστι· περιέμι = ὑπερέχω. — νόον· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — περι-ἔδωκε = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — ἱρά· ἱερά = θυσίαι. — τοί· 23. — γαιήχοχος = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα + ἔχω). — ἀσκελές· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. σκελ-σκλη — σκελετός, σκληρός). — Κύκλωπος· γεν. τῆς αἰτίας. — χολοῦμαι = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή). — ἀλάωσεν = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στέρησεως σημαντικῆν. — ἀντίθεος· 21. — ὄου = οὐ. — ἐκ τοῦ = ἐκτοτε. — ἐνοσίχθων = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθών = γῆ). — οὐ τι = οὐδὲν. — πλάζω = κίμων νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2). — πατρὶς αἴη = πατρικὴ γῆ. — ἄγετε· παρακλευσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε. — οἶδε = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — περι-φράζομαι τι = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τίνος. — νόστον· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου. — ὄπως ἔλθῃσι = ὥστε νὰ ἐπανεέλθῃ. — μεθήμι = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — χόλος = ὀργή· 69. — οὐ τι· 75. — μὲν = βεβίαιως (μῆν). — ἀντία = ἀντιθέτως. — ἀέκητι = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ + ἐκῶν). — ἐριδαίνω = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — οἶος· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας -ης) : νεφεληγερέτα· (πρόβλ. τὰ λατιν. ἀ' κλίσ. nauta, poeta).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. -μεν (-ειν) ἐριδαινόμεν·

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἀεί : αἰεί.

γ) **νεφεληγερετα** : 'Ο Όμηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ όποια εκφράζουν τās δυνάμεις ή τās ιδιότητάς των. Τό επίθετον **νεφεληγηρέτα** είναι από τὰ όραιότερα και εκφράζει τό τρομερόν μεγαλείον του θεού, όστις κυριαρχεί εις τόν ούρανόν. 'Εξίσου εκφραστικά είναι και τὰ επίθετα του Ποσειδώνος : **γαίηοχος**, **ενοσίχθων**. Τό πρώτον παριστά τήν φυσικήν δύναμιν, ή όποια χωρίζει τήν ξηράν από τήν θάλασσαν, τό δε **ενοσίχθων** υπενθυμίζει τās σεισμικάς δονήσεις τής γής. — **Κύκλωπος** : 'Ως γνωστόν, ό Πολύφημος, ένθ ήτο αντίθεος και θεογενής, έτυφλώθη από τόν 'Οδυσσέα δια πανουργίας. 'Ο μύθος ιστορεΐται εις τό **ι** τής 'Οδυσσειας.

80 - 95

α) **εί μὲν δὴ** = έν πράγματι. — **φίλον (έστί)** = άρέσκει, έγχρίνεται. — **νοστήσαι** · έπεξήγ. του **τουτο**. — **πολύφρων** = σοφός, συνेतός (πρβλ. **δαΐφρων** 48). — **όνδε δόμονθε** = εις τό σπίτι του. — **δόμος** = οίκος, σπίτι (**δέμω** = κτίζω). — **διάκτορος** = ό ψυχοπομπός. — **αργεΐφόντης** · 28. — **ότρύνομεν** · ύποτακτ. του **ότρύνω** = παροτρύνω, διατάσσω να μεταβή. — **όφρα** = ένα. — — **ευπλόκαμος** = έξουσα ώρσίους πλοκάμους, ώραία μαλλιά. — **νημερτής** = άλλνθαστος, όριστικός (**νη** - άμαρτών). — **βουλή** = άπόφασις, θέλησις. — **νόστον** · έπεξήγ. του **βουλή**. — **ταλασίφρων** = ό ύπομένων με καρτερίαν τās ταλαιπωρίας, ύπομονητικός (ρίζ. **ταλα** - **τλη** + **φρήν**). — **κε(ν)** · τό δυνητ. ή τό άοριστολ. άν. — **έγών** = έγώ. — **έσελεύσομαι** · μέλλων του εισέρχομαι. — **οί** · δοτ. κτητ. **οί υίόν** = τόν υίόν του. — **έποτρύνω** = έξεγεΐρα· ένν. τόν Τηλέμ. έναντίον των μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θειώ** · **θώ**. — **άγορη** = συνέλευσις (**άγειρω**, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομών** = ό τρέφων κόμην. — **τό κάρη** = ή κεφαλή. — **άπειπέμεν** = να άπαγορεύει, 'Αόρ. του **άποφημι**. — **οί** · δοτ. αντιχαριστική. — **μήλα** = πρόβατα. — **άδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **ειλίποδες** · επίθετον των βοών, διότι στρέφουν τούς πόδας προς τὰ μέσα κατά τό βάδισμα (**είλω** = στρέφω + **πούς**). — **έλιξ** · επίθετον εκφράζον τήν καμπυλότητα. — **έλιξ βοϋς** = βοϋς με καμπύλα κέρατα· πρβλ. του Κρυστάλλη : **βώδια στεφανοκέρατα**. **ήμαθόεις** = άμμώδης (**άμαθος** - **άμμος**). — **πευσόμενον** · μέλλων του πονθάνομαι, **μτχ.** τελ. — **ήδέ** · 12. — **μιν** = αυτόν. — **κλέος** = δόξα. —

έσθλός = αγαθός. — μίν... ἔχησιν· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ τὰ τὸν λαμπρὴν φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : μίν (αὐτὸν - ἦν - ὅ).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — ησι : ἔχησι, ἔλθησι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ : ἐγών :

γ) Ὁδυσσεία : Ὡς ἐπίθετον ἢ λ. ὠγύγιος σημάζει παλαιότητα. Ὡς γεωγραφικὴ θέσις ἡ Ὁδυσσεία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς Ὀδυσσεύς ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεύς μετ' οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσεν 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — ἀγορή : Ἦδη ἀπὸ τῶν προῖστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' Ἑλλησιν ὁ θεσμὸς τὰ συναθροῖσθαι ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ τὰ ἐκφράζει γνῶμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — κάρη κομώντας : Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλειπε βαθμηδὸν ἡ συνήθεια αὐτὴ καὶ διατηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — μνηστῆρες : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος Ὀδυσσεύς, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — εἰλίποδας ἑλικας βοῦς : Ὁξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ Ὀμηρος παριστᾷ μετὰ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐλκεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὅποιους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — Σπάρτη : Ἀρχαῖον κράτος, εἰς τὸ ὅποσον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσάν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἑνδοξός. — Πύλος : Ἦτο τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν Ἠλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ Ἀλφειοῦ.

α) 96 - 113. ὡς· δεικτ. 6.— ὡς εἶπουσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς.— ἐδήσατο· ρ. δέομαι-οὔμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω-δῶ.— βῆ-κατὰ = κατέβη.— τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη· 90).— αἰξασα· ρ. αἰσσω = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἰξ). — δῆμος = ἡ κοινοκείμενη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — ὁ οὐδός = τὸ κατώφλιον.— ἔχω = κρατῶ. — ἔγχος = δόρυ. — εἶδομαι = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς... ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως.— ἀγήνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄγαν + ἀνήρ).— ἔπειτα = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — πεσσοὶ = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια πιεγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα. — προπάροιθε(ν) = ἔμπρός. — ἡμενοὶ = καθήμενοὶ· πρβλ. καὶ 26. — ἡ ρινός = τὸ δέρμα, ἡ προβειά. — ὀτρηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.— μίσγω = ἀναμειγνύω. — κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννυμι, κρασις, κραῖμα).— αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ ἄλλο μέρος. — πολύτρητος = μὲ πολλὰς τρύπες, πορώδης.— νίζω = πλύνω.— πρότιθεν = παρέθετον.— दाτέομαι = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ दाίωμα 23,48).

114 - 124. πολὺ πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος. — θεοειδής = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠρκίων θνητῶν. — ἦστο· ἦμαι = κάθημαι. — τετιμημένος = λυπημένος (τετίημαι). — φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60. — ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί, λατιν. oculus), ὄσσομαι ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — ἐσθλός· 95. — εἰ ποθεν ἐλθῶν = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουν εὐχὴν τοῦ Τηλ. — μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.— σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννυμι).— σκέδασιν θεῖη· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψη τοὺς μνηστῆρας. — δώματα = ἀνάκτορα. — τιμῆ = ἀξίωμα. — οἶσιν· κτητ. — ἀνάσσω = βασιλεύω, κυβερνῶ. — τὰ φρονέων = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς σκέψεις.— μεθήμενος = καθήμενος μεταξὺ. — εἰσρωῶ = βλέπω.— ἰθύς = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — νεμεσῶμαι = ἀγανακτῶ (νέμισις = δικαία ἀγανάκτησις). — δηθά· 49. — ἐφρεστάμεν = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — ἔλε· εἶλε = ἔπιασε, ρ. αἰρῶ. — δεξιτερός = δεξιός (λατ. dexter). — ἐδέξατο = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο· ὄτου = οὐτινος. — ὄττεό σε χρὴ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντὶ ο Οὐλυμπτος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρκτ. -εν (-εσαν) : πρότιθεν (πρὸ(ε) -τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντὶ ε : ξείνος (ξένος).

— Συνάρεσις ε + ο εἰς εὔ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εοι : φιλήσει (φιλήση), μυθήσει (μυθήση).

Ἰωνικὸν η ἀντὶ α : κρητήρ (κρατήρ).

— ἔς : Ἰων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλήν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἑρκείου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἴθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίωνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἀνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῆ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὄπαιον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπιθον τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαιρησμάτα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίου οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4.). — χάλκεον ἔγχος : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποίηθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολύ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
κους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος
(κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο δξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοί. — **Τάφος** :
Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
πειραταί. — **πεσσοί** : Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
κοὺς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσοὺς. Εἰς τὰ
ἐρεῖπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες** : Πι-
θανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — **κῆρυκες** : Ἐπίσημοι θεράποντες
τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον** :
Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
ὔδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογία. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119 - 124
ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς
ὀμηρικοὺς χρόνους.

125 - 143

ὥς. 96. — **ἠγείτο** = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσχαγγῆ τὸν ξένον. —
ἔσπετο· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ῥά** = φυ-
σικά. — **ἔσαν**· 12. — **δόμος**· 83. — **μακρός**· 54. — **δουροδόκη** = θήκη
τῶν δοράτων (*δοῦρόν + δέχομαι*). — **εὐξοος** = ὁ τελείως λελασμένος,
σπιληνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων**· 87. —
εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἔλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — **ὑπὸ** = ὑποκάτω. —
λίτα = ἀπλοῦν ὄφρασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστράνεται εἰς τὰ καθίσματα
(μόνον δοτ. τῆ *λιτὶ* καὶ αἰτ. τὴν *λίτα*). — **πετάσσας**· ρ. *πετάννυμι*
= ἀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον**· προσδιορ. θρόνον. — **δαιδάλεος** = τε-
χνικὰ στολισμένος (*Δαίδαλος*). — **ὁ θρῆνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
δια. — **πάρ· παρὰ** = πλησίον. — **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον
τοῦ θρόνου (*κλίω*). — **ποικίλος**· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλου-
μιστός. — **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφίαλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθείς μεταξὺ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θαραπηνίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περί τι). — προχόω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἡ πρόχος (πρὸ + χέω) = κινᾶντι μὲ προσέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά. . . — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θαραπηνίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρεῖων = κρεάτων (κρεῶων - κρεῶν). — πίνακες = πινάκια. — αἰίρω = σηκῶνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). κύπελλον = ποτήριον. — θαμὰ = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θιμών). ἐπόχето = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπικναλαχίβη νομένης. — οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγχεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀνωνομίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνητο, ἀλλ' ἐξηραίνεται εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχίρια οὔτε πηροῦνια.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομεθείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκευή καὶ ἐπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγῆνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωῆ = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παρανηεω και παρανηεω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = κλαθάκι τοῦ ψωμιοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρός ἀνὴρ, παλληκᾶρι (θηλ. ἡ *κούρη* = κόρη). — **ἐπιστέφωμαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (*ὀνήμη* = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. *ἐδ.* - *ἐσθίω*, *ἐδώδιμος* Λατ. *edo*). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβχλον (ρ. *ἴημι* = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλω). — **ἡ ὄρχηστὺς-ύος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπραϊτήτα συμπληρώματα. — **δαῖς-δαιτός**· 26. — **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥά** = βεβχίως. — **αἶδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**· ἐπίρ. = ὠραία.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (*ἔως*). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω : **αἶδω**.

γ) **δμοαί** : δμοαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρύτερας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνήκον εἰς τὴν ἰδιαίτεραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ὦδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φημίος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ δικασκεδάξουν τοὺς συμπότας με ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦτο τετράχορδον ὄργανον πρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου *περικαλλέα*.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοῖατο - πεύθοιντο**· ρ. *πεύθομαι* = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πυθάνομαι - πεύσομαι*).

ἦ και = μήπως και. . . — νεμεσῶμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι
 πρβλ. 119.— ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ,τι θά σου εἶπῶ.— κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν.— μέλει 151.— ρεῖα = εὐκόλα πράγματα (ῥηῖδια, ῥά-
 δια).— βίотος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βιός.— νῆποινον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ανταποδίδουν αὐτοί.— ἔδω = τρώγω· πρβλ. 150.— δῆ
 που = ἴσως τώρα πλέον.— πύθομαι = σαπίζω.— ὄμβρος = βροχή.—
 ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν.— εἶν = ἐν.— ἄλς — ἄλός =
 θάλασσα (ἄλας, ἀλιεύς, παράλιος).— κυλίνδω = κυλίω· ἀντικ. δασᾶ.
 — εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει και ἔνοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, και ἂν τὸν
 ἔβλεπαν.— ἰδοῖατο — ἰδοῖντο.— ἀρησαῖατο — ἀρήσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ.— πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— ἀφνειός = πλού-
 σιος.— χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν και εἰς ἐνδύ-
 ματα.— μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors).—
 θαλπωρῆ = παρηγορία.— ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών).—
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί.— τοῦ δὲ ὦλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη.— ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76.— ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εὐκρινῶς.— καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς.— τίς, ἴπθεν, ἀσύν-
 δετον = ποῖός, ἀπὸ ποῦ ; — εἰς = εἶ = εἶσαι.— πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ ; — τοι = σοι.— τοκήες = γονεῖς (τίκτω, τέκνον).— εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι.— οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως
 δέν. . . — οὐ τι = οὐδόλως.— ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής).— ἀγορεύω = λέγω.— ἦέ-ἦ = ἦ-ἦ — νέον· ἀπίρρ. = νεωστί,
 διὰ πρώτην φοράν.— μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς.— ἐσσί = εἶ.— πατρῷός
 ἐσσι ξεῖνος = συνδέσσει διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου.— ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο.— δῶ = δῶμα.— ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ.— ατο : πευθοῖατο,
 ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀρίστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγγλινό-
 μενον και ἐσσί.

— Παρακατακτικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοῦτο εἰς σκευή, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὕλικά καὶ ἐπικοίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὕφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδοτο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. **Ξένος** λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγὰρ** = ὡρισμένως. — **ἀτρέκείως** · 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σὲ πληροφοροφρήσω δι' αὐτά. — **δαΐφρων** · 48. — **εὐχομαι εἶναι** · 172. — **ἀτὰρ** = αὐτὰρ · 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (*φιλῶ + ερετμᾶ* = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ὦδε** · ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν ἤτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον** · κατήλθον = κατέπελευσα. — **οἴνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθυχρόμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος + θρόος*). — **μετὰ χαλκόν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** = στιλπνός (*αἶθω = καίω, λάμπω· αἶθουσα, αἰθίω, αἰθήρ*). — **ἦδε** · δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγκυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακρὰν, ἔξω. — **ὕληεις** = δασώδης (*ἕλη = δάσος*). — **ἐξ ἀρχῆς** = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — **εἶ πέρ τε...** ἦρωα · σειρὰ λέξεων : *εἶ πέρ τε ἐπελθὼν εἰσθαι γέροντα ἦρωα Δαέτην* = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης. . . — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρωα** · ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — **οὐκέτι** · συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **ἀπάναυθεν** = μακρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχήν. — **πήματα πάσχει** · 49. ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος** · 136. **βρῶσις** = φαγητὸν (*βιβρώσκω*). — **παρτιθεῖ· παρατίθισι** = παραθέτει. — **εὐτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. **ἐρπύζω** · ἔρωπα = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης. — **ὁ γουνός** = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (*γόνυ, γωνία*). — **ἄλωή οἰνόπεδος** = ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γὰρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— νύ(ν) = βεβίαιως.— ἡ κέλευθος = ὁ δρόμος· βλάπτουσι κελεύθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— οὐπω... ἀλλ' ἔτι = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά...— ζῶδς = ζωντανός.— ποῦ = καθὼς πιστεύω.— κατερύκεται· παθητ. τοῦ κατ-ερύκω 14.— χαλεπός = σκληρός, κικός.— ἔχω = κρατῶ, κατακρατῶ.— ἐρυκανώ· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω.— ὤς = ὅπως.— βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ = ἐμπνέουσι.— τελέεσθαι· μέλλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμι.— οὔτε τι ἔων = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— οἰωνός = πτηνὸν (Λατ. avis, οἰωνός).— οἶδα οἰωνῶν = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— σάφα = σαφῶς.— δηρόν· δηθά· 49.— πατρὶς αἴη· 75.— οὐδ' εἴ πέρ τε = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— ἔχῃσι· ὑποκμ. δεσμά καὶ ἀντκμ. τὸν Ὀδυσσεά.— φράζομαι = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— ὡς κε = διὰ νά...— στ. 206 εἰς στ. 169.— εἰ δὴ = ἐὰν τῷ ὄντι.— τόσος = τόσον μεγάλος.— αἰνώς = καταπληκτικά.— ἐπεὶ θαμά... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— θαμά· 143.— τοῖον = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— μίσγομαι = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— πρὶν ἀναβῆμεναι = πρὶν ἀπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— ἔβαν· ἔβησαν = μετέβησαν.— κοῖλος = κουφωτός.— ἐκ τοῦ. 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παρατίθημι = παρτιθεῖ

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέλ. ἐλυθ-(ἐλήλυθα) ἤλυθον.

γ) οἶνοψ πόντος : Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθύ χρώμα καὶ τὴν στυλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— ἐς Τεμέσην : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἢ ἐν Κύπρῳ Ταμασσός. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— σιδήρος : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωικοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὀμιλῇ περὶ ἀγταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. — **μάντις** : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τοὺς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμύθρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἡ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· αὐθάω = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**· 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ μὲν** — **αὐτὰρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέννησις, καταγωγή. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι**· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ὡς ἤμουν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσῃ εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἐλλειπτ. ἄορ.). — **ὄς** = οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου. — **ἐρεεῖνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν: ἡ ἐρωτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μέν· βεβ.** = πάντως. — **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **ὀπίσω**· χρον. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγείνατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον· 152. — **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετο**· ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηνᾶ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον πύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤχουον τὸν αἰδόν. — **τίποτε**· κατὰ συγκοπὴν : τίποτε = ἐπὶ τέλος τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπισ θυσίης. — **γάμος** = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— ὑπερφίαλος· 134. — δοκέουσί μοι = μοῦ κάμουν τὴν ἐντύπωσιν. — δαινύμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσῆσαιτό κεν· 119. — αἴσχα = ἀπρέπειαι.— πινυτάς = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213). — μετέλθοι = θά ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230 - 251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν θά ἐκφραστοῦν ἀκολούθως ὁ Τηλεμ. — ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν.— δῆ = τώρα.— ἀνειρόμαι· 188.— μεταλλάω = ἐξετάζω με ἐνδικέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θά ἦτο.— ἀφνειός· 165.— ἀμύμων· 29 = ἔντιμος, τιμημένος.— ὄφρα· χρον. = ἐφόσον.— ἐπιδήμιος· 194.— ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιάω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιῶντες = κάποιοὶ κακόβουλοὶ θεοὶ.— αἴστος = ἄφαντος (α + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — ἀκαχοίμη· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἀχνυμαι, ἄχ). — δάμη· δάμνημι - δάμνημαι = ἀφρνίζω - ἀφρνίζομαι. — δῆμος· 103.— ἡέ· 175.— τολύπευσεν = ἔφερεν εἰς πέρας (τολυτεύω = κάμνω τολύπης ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη.— τῷ· δτι. χρόνου = τότε.— τύμβος = μνημεῖον. — ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θά ἐκέρδιζε. — καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐαυτόν.— ὀπίσω· 222.— νῦν δέ· 166.— ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δάιμονες τῆς θύελλης, θύελλα (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὴν ὕψη.— οἴχεται = ἔφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι). — γόος = θρήνος.— κάλλιπεν = κατέλιπεν.— οὐδέ τι = καὶ δέν.— στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενέσι. τύπος τοῦ στένω - στενάχω). — οἶον· 13.— νύ· νῦν = τώρα.— τὸ κῆδος = πένθος, συμφορὰ. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τεκ - των). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— ὑλήεις· 186.— κραναός = τρυχός, βραχῶδης (κρανίον, κέρασ, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— μνάομαι· 39.— τρύχω = βιάσνίζω, φθειρω.— στυγερός = μισητός.— τελευτήν ποιῶ = δίδω τέλος.— φθινύθω = ἀφρνίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα.— διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας τις - τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

— Αφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως **κατὰ** μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : *κάλλιπεν* (*κατ-λιπεν*).

γ) **ἔρανος** : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ τὴν συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγίνετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος** : Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὅποιον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σήμα**, ἥτοι ἀνυμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί** : Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαχ. — **ἄρπυιαι** : Προσωποποίησις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον πικρόενου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλὼ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι** : Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασιλεῖς**. Εἰς πολλὰ ἀχαικὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Πηνελόπτης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος** : Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθκῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεῶς.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανκτῶ. — **ἐπαλαστήσασα** τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων). — **ὦ πόποι** · ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό ! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλὸν** = πολὺ. — **δεύομαι τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχιζεῖ ἢ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη** · ὄς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖρας του · νεοελλην. : θὰ ἐβάζε χέρι εἰς τοὺς μνηστήρας (*ἐφίημι* = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον 103. — **εἰ σταίη** · ἢ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα. . . — **ἡ πῆληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε** · δουίκ. τοῦ *δοῦρον* = δόρου. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα** · νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρῶτην φοράν. — **ἀνιόντα** · χρον. μτχ. *ἀνειμι* = ἐρχομαι ὀπίσω ἀπό·

— οἶχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἕνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ τὴν ἐξῆς. — ἰός = βέλος. — χρίεσθαι = διὰ τὴν ἀλείφην. Τὸ ἀπρμ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν ὁ ἴλος. — ῥα = βεβλώς. — νεμεσίζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε. αἰὲν ἔόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνώς = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — ὀμιλήσειεν· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη. ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίετο = θά ἔκκνον ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβλώς. — ἐν γούνασι θεῶν· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικούμαι· πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑπὸ κτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι· 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω· πρμ. μετὰ σῆμ. ἐνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπόσσει πλγ. ἐρώτ. ἀποθούμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνήμι = ἀκούω προσεκτικὰ, καταλαβαίνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

278-278. ἀγορή· 90. — ἥρωες· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδε· πρμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκιδναμαι· σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι· προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὕσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — ἐφορμάται = παρκινεῖ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι· μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά. ἴδε πρμ. — ἔοικε = ἀρμόζει. — παιδός· ἢ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάη μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἢ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσσει.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολὺ : πολλόν.

— κ ἀντὶ χ (Ἰων.) : οὐκί.

γ) ἔχων **πήληκα**...: Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ **πήληξ** ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐράν ἔππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ **κόρυς**. Ἐσοκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἀφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώνετο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ **ἀσπίς** τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο πλαιότερον καὶ κατασκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρμματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ πικρασάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμώνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὀμφαλός (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα). — Τὰ **δόρατα** εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀποτελεῖτο ἐκ ξύλου (**δόρυ** = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ **αἰχμή**. Βλ. στ. 121, ἔγχος. — **Ἐφύρη**: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἡλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωσίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατήρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης**: Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρ μέγα δυναμένος**: Πατήρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰάκιος καὶ κατόκει εἰς τὴν Ἀκρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. — **τὰ ἔεδνα**: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς πλαισιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστῆρ ἔδιδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποῖαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὅμως ἔπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἔθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. πυκινῶς ὑποθήσομαι = θὰ σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— αἶ κε = ἔάν.— πίθηαι = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω).— ἄρσας· ἀρωάσκω νῆα = καταρτίζω, ἐτοιμάζω, πλοῖον.— ἐρέτης = κοπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετος· 181).— ἐείκοσιν = εἴκοσιν.— πευσόμενος· 94.— δὴν· δηθά· 120.— οἰχομένοιο· 135.— βροτός· 32.— ἡ ὄσσα = φήμη, ἣτις διχθίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.— μάλιστα = συχνότατα.— τὸ κλέος = ἡ εἶδησις.— εἴρομαι· 188.— ὄς· δεικτ.— δεύτατος = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος.— χαλκοχίτωνες = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας.— βίοτον· νόστον : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θὰ γυρίσῃ.— ἡ = βεβαίως τότε.— τρυχόμενός περ· ἐναντ. μτχ. τρύχομαι = ὑποφέρω.— μηδ' ἔτ' ἄντος· πλεονασμ. μετὰ τὸ τεθνεώτος.— δη = τότε πλέον.— σῆμα χέω = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου.— κτέρεα = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίχ.— κτερεῖζω = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— εἴοικε· ὕψιμ. κτερεῖξαι.

293 - 305. ἔρξης· ἔρδω = πράττω.— φράζομαι = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ.— κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε.— ὄππως κε κτείνης· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— ἀμφαδόν = ἐν φανερῷ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (ἀναφανδόν).— οὐδέ τι = καὶ οὐδόλως.— νηπιτίας ὀχέω = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω.— τηλίκος = τὸσον μικρός.— αἴω = ἀκούω ἐν σημασ. πρμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά.— πατροφονῆτα = τὸν φονέα τοῦ πατρὸς του.— δολόμητις - ἰος = δόλιος, ἐπιβουλός (δόλος + μῆτις = σκέψις).— κλυτός = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω).— ἔκτα· ἄφρ. τοῦ κτείνω.— φίλος· κλητκ· ἄλκιμος = δυνατός (ἀλκή = ρώμη).— ἔσσο(ο)· προστκ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— ὀφίγονοι = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν - γενε -).— εὐ λέγω = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.— θοή· 260.— ποῦ = ὡς φαντάζομαι.— ἀσχαλάω· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι.— μένοντές με = ἀναμένοντές με.— σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι στ. 151).— ἐμπαζομαι· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ τοῦ εἰμί : ἔσσο.

— Ἐπικός τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : ἐείκοσι.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) εἰκοσόροιοι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροιοι.— **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιοῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ ν' ἀντέχη περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες.— **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικοὺς τιμὰς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 316. **στ. 306** = 213.— **ἦτοι** = ὠρισμένως.— **φίλα φρονέων** = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν.— **ὥς τε** = καὶ καθὼς.— **λήσομαι** · 57.— **ἄγε νῦν** · μὲ παρακλυσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ.— **ἐπιμένω** = μένω ἀκόμα.— **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἴσχι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου.— **ἄφρα** · τελικ. = ἔνα.— **λοεσσάμενος** = λουσσάμενος.— **τεταρπόμενος** = ταρπόμενος · μ. ἄορ. β' τοῦ τέρω μὲ ἀναδιπλ.— **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σηκασίας τοῦ φίλος · 60.— **κίω** = πορεύομαι · 22.— **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά.— **τιμήεις** = πολῦτιμος.— **κειμήλιον** = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (*κεῖμαι*).— **ἐξ ἐμεῦ** · ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον.— **κατερύκω** · 14.— **λαίομαι** · 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σηκντικόν.— **ὁδοῖο** = νὰ ἐξέλθω λουθήσω τὸν δρόμον μου.— **ὅττι κε** · ὅτι ἂν = ὅ,τι δήποτε.— **ἄνωγα** · 269.— **αὔτις ἀνερχομένω** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν.— **δόμεναι** · δοῦναι · ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ.— **φέρομαι** = παίρνω μαζί μου.— **καὶ ἔλων** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξης.— **ἀμοιβῆ** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ἄρνης ὥς** = καθὼς πτηνόν.— **ἀνόπαια** · ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ δόπαιον).— **διέπτατο** · διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου.— **τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ.— **μένος** = τόλμην.— **ἔ** = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17).— **πάροιθεν** = ἔμπροσθεν, προηγουμένως.— **φρεσὶν ἦσι** · *εἰς φρεσὶν* = εἰς τὸν νοῦν του.— **θάμβησεν** · θαμβέω = μένω ἔκθαμβος.— **δίσατο** · οἶομαι = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι.— αὐτίκα = ἀμέσως, κατ' εὐθείαν.— ἐπώχεται· ἐποίχομαι τινα = πηγαίνω πρὸς τινα.— ἰσόθεος = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς.— ὁ φῶς - φωτὸς = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : τεταρπόμενος.
— Συναίρεσις τοῦ ε + ο εἰς ευ : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμού).

γ) δῶρον : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμώτατα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὄπλα κ.τ.τ.).— ἀνόπαια : Περὶ τοῦ ὀπαίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πρὸς γματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. τοῖσι = χάριν αὐτῶν.— αἰίδω· 154.— περικλυτὸς = περίφημος (κλυτὸς 300).— ἤατο· ἦντο, ἦμαι = κέθημαι.— λυγρὸς = θλιβερός.— ἐπετείλατο = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— ὑπερωϊόθεν = ἐκ τοῦ ὑπερφύου.— θέσπις (θεός + ρίζ. σερ., πρβλ. ἔννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— θέσπις αἰοιδῆ = θεῖον ἔσμα.— σύνθετο φρεσὶ = ἤκουσε.— περίφρων = συνेतός.— οἶο δόμοιο = τοῦ δωματίου τῆς.— οἶος· 13.— ἄμα = μαζί.— ατῆ ῥα = ἐστάθη.— σταθμός = παραστάς, τὸ πλαγιῖνον ξύλον τῆς θύρας.— τέγος = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— πύκα = πυκνῶς, στερεῶς.— ποιητοῖο· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου.— ἄντα = ἐμπρός.— ἄντα παρειάων = πρὸ τοῦ προσώπου τῆς.— σχομένη· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ.— λιπαρὸν = λαμπρόν, πολυτελές.— κρήδεμνον = καλύπτρα (κρήνη + δέω).— ἐκάτερθέ οἱ = ἐκατέρωθεν αὐτῆς.— κεδνός = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. γάρ· βεβαιωτ.— θελκτήρια = ἔσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά.— κλείω = κλείω, κλείζω = ὑμῶν.— σφίν· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἶεδε.— παρήμενος = παρακαθήμενος.— ἀποπαύε (ο) = παῦσε.— λυγρός· 327.— τείρω = διατρυπῶ, κατατρώγω· τείρει μοι φίλον κῆρ = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά.— μάλιστα = περισσώτερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.— καθικετό με = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοίην κεφαλὴν = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρύ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λοιπόν. — φθονέω = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραίσκω = ἀρμόζω). — ὄπη = μὲ ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίου. — ποθί· ποὺ = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλρηστής = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεσις γίγνεται τινι = εἰνὶ τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κκῆ μοῖρα. — τήν· δεικτ. = αὐτήν. — ἐπικλείζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκουόντεσσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φῶς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἰδικὰ σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἰστός = ὁ ἀργαλιός (ἴσταμαι). — ἠλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἀνδρεσσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστί = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ : ντεσσι : ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματος συμφώνων : κραδίη (καοδίη).

γ) λυγρὸν νόστον : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πργμ. — κρήδεμνον : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοφίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιή-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσχωγῆν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.** Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκκαλεῖτο μίαν μικρὰ Φθιωτικὴν χώραν, ἣδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί:** Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναοὺς. Κυρίως ἡμῶς τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται:** Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀχροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκριτοι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηναῖς ἤρχισεν αὐτὸς νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — τά τ' ἄλλα = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — ἐυπλόκαμος· α 86. — εἰπεῖν· ἀπρμφ. μὲ σημ. προστ. — νημερτέα βουλὴν· α 86. — 31 = α 8. — πομπή = ὄδηγία, συνοδεία. — σχεδίη = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — πολὺ-δεσμος = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — πῆμα· α 49. — ἤματι εἰκοστῶ = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — ἐρίβωλος = μὲ πολλοὺς βώλους. εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς. — ἀγχιθεος = πλησίον. συγγενὴς τῶν θεῶν (ἄγχι = ἐγγύς + θεός). — γέγαα = γέγονα (ρ. γίγνομαι). — περὶ κῆρι = μὲ τὴν καρδίαν των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδίαν). — θεὸν ὡς· ὡς θεόν. — ἄλις = ἀρκετὰ, ἄφθονοι. — ἐσθής· α 165. — ἐξήρατο· ρ. ἐξάραμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — ἀπήμων = ἀβλαβὴς (ἀ + πῆμα). — λαχῶν· λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — ληις-ίδος = λάφυρα. — ἦ α· α =

τὸ μερίδιον. — ὥς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑψόροφος = μὲ ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. **ἔφατο** = ἔφη. — **ἀπ θησε** = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — **διάκτορος Ἀργεῖφοντης**· α 38, 84. — **αὐτίκα ἔπειτα** = εὐθὺς ἀμέσως. — **ἐδήσατο**· α 96. — **ἀμβρόσιος** = ἀθάνατος, θεϊκὸς (α + μ (β) ροτός). — **μίν**· α 95. — **ἡμὲν - ἦδὲ** = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ-καί. — **ὕγρη**· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — **ἀπείρων-ονος** = ἀπέραντος (α + πέρας). — **ἄμα πνοιῆς** = μαζὶ μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — **τῆ** ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — **θέλω** = μαγεύω. — **τοὺς δ' αὐτε** = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — **ὑπνάω** = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — **κρατύς** = κραταιός. — **ἐπιβάς**· **ἐπιβαίνω** = πικτῶ τὸ πόδι, φθάνω. — **ἔμπεσε** = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — **σεύομαι** = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — **λάρος** = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — **κόλποι ἄλδς** = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — **ἀτρύγετος** = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπίθ. τῆς θαλάσσης. — **ἀγρώσσω**· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — **δεύω - ομαι** = βρέχω - ομι. — **ἄλμη** = ἄλμυρὸ νερό. — **ἴκελος** = ὅμοιος. — **πολέεσσι κύμασι** = εἰς τὰ ἀτελειώτα κύματα. — **ὀχῆσατο**· **ὀχοῦμαι** = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μέσ. φωνήν : **ἔφατο**.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : **ἔσμι-ἔσσι-ἔστί**.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν : **πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσσι)**.

γ) **Σχερίη** : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, καυχώμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — **λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἶσαν** : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — **Πιερία** : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πργμ. σημ.). — **πολέεσσι κύμασι** : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπιθέτον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμανομένης θαλάσσης.

α) τηλόθι (α 22) ἐοῦσαν = μεμακρυσμένην. — ἔνθα· χρον. — ἰοειδής = ὁ ἔχων ὄψιν ἴου, ἰόχρους. — ἤπειρόνδε = πρὸς τὴν ξηράν. — ἦιεν· πρτ. τοῦ εἶμι - ἦει. — ὄφρα· χρον. = ἕως ὅτου. — σπέος· α 15. — τῶ· ἀναφορ. τῶ ἐνι = ἐν τῶ ὁποίῳ. — ναίω· α 51. — τέτμεν· α 218. — ἐσχαρόφιν· πτ. γεν. ἐσχάρα = ἐστία. — ὀδμή = ὀσμὴ (ὄζω, ὄδωδα). — ἡ κέδρος· δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ἐλάτην. — εὐκέατος = ποῦ σχίζεται εὐκόλως (κεάζω = σχίζω). — τὸ θύον: κυπαρισσοειδὲς δένδρον μὲ εὐῶδες ξύλον. — ὄδωδα = μυρίζω, εὐωδιάζω. — δαίομαι = καίομαι (δάς, δαυλός). — ἀοιδιάω = τραγουδῶ. Ἐκτεν. τύπος τοῦ ἀείδω· (ἀοιδή). — ἡ ὄψ-ὀπός = ἡ φωνή. — ἐπιχομένη ἰστών = πηγαινοερχομένη εἰς τὸν ἀργαλειὸν τῆς. — ἡ κερκίς = ἡ σάββα. — ὕλη· α 186. — τηλεθώωσα = πολὺ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' ἀναδιπλ. τύπος τοῦ θάλλω). — ἡ κλήθρη = δένδρον, ἡ κλήθρα. — ἡ αἰγειρος = ἡ λεύκη. — τανυσίπτερος = ποῦ ἀπλώνει τὰ πτερὰ τῆς (τανύω = τεντώνω). — εὐνάζομαι (εὐνή) = κοιμῶμαι· ἐπὶ πτηνῶν = κουρνιάζω. — ὁ σκῶψ = εἶδος γλαυκός. — ὁ ἴρηξ = ὁ ἰέραξ. — ἡ κόρώνη = ἡ κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι ἐκτείνει τὴν γλῶσσαν, διὰ τὰ φωνάζη· ὅθεν τανύγλωσσος δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ μὲ τὸ νεολλ. φωνακλοῦ. — εἰνάλιος = θαλασσίνοδ (ἐν ἀλί). — τῆσι μέμηλεν = ποῦ ἀγαποῦν τὰ τῆς θαλάσσης· μέλει μοί τι = μὲ ἀπασχολεῖ κάτι. — ἡ δὲ αὐτοῦ = καὶ νὰ ἐδῶ. . . — ἡ ἡμερίς = κληματαριά. — ἡβώωσα· ἡβάω = εἶμι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας μου· ἡμερίς ἡβώωσα = κλημα θαλερόν. — τεθῆλει. θάλλω = ἔχω ἀφθόλους καρπούς. — τετάνυστο· τανύομαι = ἀπλώνομαι· ἐξείεις· α 145. — πίσυρες = τέσσαρες. — λευκὸν = διαχυγές, κρυσταλλένιο. — τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη = ἐστραμμέναι ἢ κάθε μία πρὸς ἄλλη διεύθυνσιν. — ἀμφί (ἐπίρρ.) = γύρω. — μαλακός· διὰ τὴν πολλὴν χλόην. — θήλεον = θθαλλον. — ἔνθα· τοπικ. — ἔπειτα = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. ἀπὸ τὴν τόσον φυσικὴν καλλονήν. — θηῆσαιτο· θεάομαι = θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ. θαυμάζω. — ἦσιν· κτητ. = εἰαῖς φρεσίν = εἰς τὴν ψυχὴν του.

β) Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ: ὀδμή (ὀσμὴ).

— Κατάληξις ἀρχαίων πτώσεων: οφι(ν): ἐσχαρόφι(ν), δακρυόφιν.

— Αἰολικὸς τύπος τοῦ τέσσαρες: πίσυρες.

γ) τῆ νῆσον· α 50,85.—πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χροῶμα (σὺν λουλάκι), τὸ ὅποσον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — ἰστόν ἐποικομένη: Ἐπειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνη καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα. — ὕλη δὲ σπέος ἀμφί... Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξτε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— *Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσις τοῦ κάλλους;*

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον. — ἐῷ θυμῷ = μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν του. — εἰς ἤλυθεν = ἐμβῆκε μέσῃ. — ἀντην ὀρώ = ἀντικρῶζω. — οὐδὲ ἠγνοίησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — διὰ θεάων· α 14. — γάρ τε· καὶ γὰρ = διότι, ἄλλως τε δέν. — ἀγνώσ-ῶτος = ἀγνωστος. — πέλομαι = εἰμί. — οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἄν. — ἀπόπροθι = μακρὰ. — ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — οὐδὲ = ἀλλὰ δέν. — μεγαλήτωρ-ορος = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἦτορ). — ἔτετμε· α 218, ε 58. — ἐνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — στοναχῇ = στεναγμὸς (στενάχω, στένω). — ἐρέχθω = σπαράσσω, βρασανίζω. — ἀτρύγετος· ε 52. — διερχέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρομαι = κοιτάζω). — λείβω = χύνω.

85 - 91. ἐρεείνω = ἐρωτῶ. — ἰδρύω = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίσσῃ. — φαινὸς = φωτεινός, λαμπρός (φάος - φῶς). — σιγαλόεις = πεποικλιμένος, σκαλιστός. — τίπτε· τί ποτε = διατί ἄρα γε. — χρυσόρραπις = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ράβδον (ράπ-ράβδος). — εἰλήλουθας = ἤλθες. — αἰδοῖός τε — φίλος τε = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — πάρος· α 21. — θαμίζω = ἐρχομαι συχνά. — αὔδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετήδα, προσηῦδα). — φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — τελέω = ἐκτελῶ. — ἄνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269. — εἰ. . . γε = ἐάν βεβίως. — τετελεσμένον = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ τώρα = δυνατόν. — ἔπειο· προστ. τοῦ ἔπομαι. — προτέρω = παρέκει. — πὰρ θείῳ τοι = νὰ σοῦ παραθέσω. — ζείνια = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ζένους δεῖπνον.

92 - 96. ἀμβροσίη = τροφή θεῶν. — πλήσασα· πίμπλημι = γεμίζω. — κέρασσε = ἠτοίμασεν εἰς τὸν κρατῆρα (κεράννυμι). — νέκταρ = ποτὸν τῶν θεῶν. — ἤσθε· ἔσθω - ἐσθίω. — ἤραρε θυμὸν ἐδώδῃ = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμύζω, στερεώνω).

97 - 115. εἰρωτᾶς. . . θεόν· σειρὰ λέξεων : εἰρωτᾶς (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἓνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — νημερτέως· ἐπίρρ. τοῦ νημερτής· α 86. — ἐνισπήσω· μέλλ. τοῦ ἐντέπω· α 1. — κέλευαι· κέλομαι· κελύω. — ἠνώγει = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διὸς· ἄνωγα· α 269. — ἄσπετος = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἄ + ρίζ. σπ-). — ἄγχι· α 157. — ἱερά ρέζω· α 47. — ἔξιαιτος = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — μάλ' οὐ πως ἔστι = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κανένα τρόπον. — νόος = σκέψις, ἀπόφασις. — αἰγίοχος = ὁ Ζεὺς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — παρεξελθεῖν· παρέξειμι = παραβάνω. — ἀλιώω = μχταιώνω (ἄλιος = μάτκιος). — τοι παρεῖναι· εἶναι παρὰ τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — οἰζυρὸς = πολυπαθής, δυστυχής (οἰζύς = συμφορά). — ἀποπεμπέμεν = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — ὅττι τάχιστα = ὡς τάχιστα. — αἶσα· ε 40. — τῆδε = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — ἀπονόσφιν· ἐπιπτα. τοῦ νόσφιν = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφορ. ἀνωτ. ὅστις : ὅττι (ὅ,τι).

γ) ἐν θρόνῳ φραεινῶ σιγαλόεντι : Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλά καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν κλιαισθησίαν κατεσκευασμένα. — ἐνθα πάρος περ : Οἱ στίχοι 82-84 περιστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεως. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβεράν ἀίχμαλωσίαν του. — ἀμβροσία - νέκταρ : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεία οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουσαν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτησίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὄσμην τῶν καιομένων κρεάτων.— **αἰγίοχος**: Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστῃ Πριάμοιο**: : Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς**· ε 149. — **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **πότνια**· α 14. — **ἦε**· ἦει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω**· μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μήνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε** δυῖα. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί.— **δακρυόφιν**· ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατεῖβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἶβω καὶ λείβω = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἦ νδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ. - ἡδύς). — **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ ἰαύω = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως.— **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, πού τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲ τὴν ἤθελεν. — **ἦμαρ**· α 9.— **ἄμ** = ἀνά.— **ἡ πέριρ** = ὁ βράχος.— **ἡ ἠίων-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης.— **157-158** = ε 83 - 84.— **ἀγχοῦ**· ἄγχι· α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένη. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ - σμός). — **μή μοι**· δοτ. χριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ περὶ καλῶ μή. . . — **δδύρομαι** = θρηνηῶ.— **αἰών**· ε 152.— **πρόφρασσα**· θηλ. τοῦ πρόφρων = πρόθυμος (πρὸ + φρῆν). — **δούρατα**· δόρυ - δούρατος· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος Ἴππος, δόρυ). — **χαλκῶ**· δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψης με χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη**· ε 33· βλ. κκτωτ. πραγματικά.— **ἰκρία** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πρῶρας καὶ πρῦμνης. — **πῆξαι**

ἀπρμφ. ρ. *πήγνυμι* = στερεώνω.—*ὑψοῦ* = ὑψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ζύλων τῆς σχεδίας.—*ἠεροειδής* = ὀμιχλώδης (*ἠήρ* - *ἠέρος* = ὀμίχλη).—*μενοεικής* = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (*μένος* + *ἔοικα*).—*ἄ κεν ἐρύκοι*· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—*τὸ εἶμα-τος* = ἐνδυμα (*ρίζ.* *ἔσ.* - *ἔστυ-μι ἐννυμι* - *ἀμφιέννυμι*).—*οὔρος* = οὔριος ἄνεμος.—*ἀσκηθής* = ἀβλαβής.
αἶ κε = *ἐάν*.—*μευ* = *μου*.—*φέρτερος* = ἀνώτερος. — *κρῆναι*· κρῆνω = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) αἰ ἀντὶ εἰ. Συνήθως αἶ κε = *εἰ*, *ἄν*, *ἐάν*.

— Τροπή τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : *ἄμ-πέτρησι* (ἀνὰ *πέτρησι*)· *κάμμορε* (*κάτ (σ)μορε*).

— Γεν. *α'* προσ τῆς προσ. ἀντων. *ἐγώ* : *μεῦ* καὶ ἐγκλ. *μευ*. "Ἄλλοι τύποι : *ἐμέο*, *ἐμεῖο* καὶ *σπαν*. *ἐμέθεν*.

γ) τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἔως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ἄλλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του.—*ἀρμόξεο εὐρείαν σχεδίην* : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικῶς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμωσθοῦν πρῶτον κορμὸι δένδρων (*δούρατα μικρὰ*) πελεκημένοι κιλιά, διὰ τὴν ἀποτελεσθῆ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποσον θὰ ἐπιπλήη. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συναρμωσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ τὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεύς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραϊάν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ζύλα λυγαριᾶς, διὰ τὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰς. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. *ρίγησε*· *ρίγέω* = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω. — *πολύταλς* = πολυπαθής, καρτερικὸς (*ρίζ.* *ταλ.* - *τλήναι* α 87).—*ἄλλο τι*· κτηγμ. τοῦ *τόδε* = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—*μήδομαι* = σκέπτομαι (*μητις*, *πολύμητις*, *μητιῶν*· α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— πομπή = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — ἢ κέλευαι· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (κέλομαι· ε 98).— τὸ λαΐτμα = βυθός, χάος· λαΐτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— ἀργαλέος = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον).— νῆες ἴσαι (ἴσαι) = ισόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— ναῦς ὠκύπορος = γοργὸν πλοῖον (ὠκὺς = ταχύς).— ἀγάλλομαι = χαίρω. — νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.— οὐδ' ἂν ἐπιβαῖην = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— ἀέκητι· α 79.— σέθεν = σοῦ.— εἰ μὴ τλαίης = ἂν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ).— μέγαν ὄρκον = ἐπίσημον ὄρκον.— πῆμα· α 49.— μὴ βουλευσέμεν = ὅτι δὲν θὰ..

180 - 191.— μείδησεν· μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ.— κατέρεξε χεῖρι = τὸν ἐθάπτει μετὰ τὸ χεῖρι.— ἔκ τ' ὄνομαζε = τὸν ὠνόμασε μετὰ τὸ ὄνομά του· Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.— ἀλιτρός = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (ἀλιταῖνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος).— ἀποφώλιος = ἀχρηστός, μάταιος, ἀκαιρός.— οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς (ἐσσι) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— οἶον τὸν μῦθον = τί εἶδους λόγον.— ἐπιφράζομαι = σκέπτομαι.— ἔστω... τότε = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— νῦν· συμπερ. καὶ χρον. = λοιπὸν τώρα.— κατειβόμενον· ε 132.— πέλει = ἐστί.— ἄσσα = ἄττα = ἄτινα.— μῆδομαι· ε 173.— χρεῖῶ (χρεῶ)· 225 = ἀνάγκη.— ἴκω = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι.— ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκω = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— νόος = σκέψις, ψυχή.— ἐναΐσιμος = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσῆχον).— οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσῃ.— θυμὸς σιδήρεος = σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικὰ, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσώπ. ἄντων. β' προσ. : σέθεν, σεῖο, σεῦ (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μετὰ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— νῆες εἴσαι : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκκλινον ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικῇ μετὰ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : μέλαιναι νῆες, εὐσσελμοὶ (σέλημα = κατὰστρομα), κοῖλαι, ἴσαι κ.ἄ. — τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβικτον καὶ ἀγρίαν φάρμακον σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέριον καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. ἡγήσατο ἡγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — καρπαλίμως = μὲ γοργὸν βῆμα. — ἴχνιον = ἴχνος. — Ἴξον· μεικτ. τύπ. ἀόρ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω. — σπείος· σπέος· α 15. — (ἐ)τίθει πάρα = παρέθετε. — πᾶσα = παντὸς εἶδους. — ἐδωδῆ· ε 95. — οἶα = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — ἀντίον = ἀντικρῦ. — ἴζω· ἀμβτ. = κάθημαι. — δμῶ· α 147. — οἱ δ' ἐπ' ὀνειᾶθ'· α 149.

201 - 213. (ἐ)τάρπησαν· τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χαρταίνω. — ἐδητύς, ποτῆς· α 150. — τοῖς μύθων ἤρχε = ἤρχισε πρῶτη τὴν μεταξύ των συνομιλίαν. — διογενῆς = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — οὕτω δὴ = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — χαιρε = νὰ πᾶς στὸ καλόν. — ἔμπης = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. — εἰ μὲν = ἂν ὁμως. — γέ· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — αἶσα· ε 40. — κῆδος· α 244. — ἀναπίμπλημι = ὑπομένω, τραβῶ· πίμπλημι = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι. — αὐθι· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — ἐνθάδε — αὐτόθι· τὰ δύο συνών. ἐπιπρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνουῖσας ἀπ' ἐδῶ. — φυλάσσοις τόδε δῶμα· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — ἱμειρόμενος· α 41. — ἄλοχος· α 36. — ἐέλδομαι = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — αἰὲν ἤματα πάντα· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ ποῦ. . . — οὐ μὲν θην. . . εὐχομαι εἶναι ἢ σιερὰ τῶν λέξ.: εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἐκείνης.— θήν = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον.— εὐχομαι = κυχῶμαι.— χερείων· χείρων = κατωτέρα.— τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά.— ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν. αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν.— οὐδὲ ἕοικεν = οὔτε εἶναι πρέπον.— εἶδος = μορφή, ἄλλος.— ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μητις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνια· κλητ. τοῦ πότνια α 14.— χῶομαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ.: μοι τόδε. — πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους. . . — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα. — περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀνάστημα.— εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύξῃ κανεῖς. — ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ.— ἐέλδομαι· ε 210.— τλήδομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ριζ. τλα-τλη-τάλας). — ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331.— ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξάγει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον.— τῶ = αὐτῶ.— ἄρα = πλέον.— πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε.— εἶμα· ε 167.— ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίσεις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρῶθυστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα.— ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σχεδίας.— τὸν ἕτερον = τὸν ἓνα — ἕτερον δὲ = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν.— τὰ ἦα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦα, ἐκ τοῦ ρ. εἶμα). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκος.— ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα.— μενοεικής· ε 166.— οὔρος· ε 167.— προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω.— ἀπήμων· τὸ ἐπιθ. μὲ

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρὸς** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω) — **πηθαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἡμερος. — **ιβύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ὄψέ** = ἀργύ. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεῶ** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἶη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερμορ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουπιάται. — **τὴν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόεντα**· κτηγμ. = ὡς σκιά. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ζηραῆς, ὅπου. . . — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγγι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ρινόν** = ἡ ἄσπις. — **ἐν ἡεροιεδεί πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες** : Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολὴ τῶν γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βωώτης** : Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐραῆς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος** : Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὁρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὀκεανόν. — **Ὠρίων** : Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζοντα τὰ κυνικὰ κύματα. — **Ὀκεανός** : Ἡ μεγάλη ἕκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸν χρόνον.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον ;

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἶδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259.—κρείων· α 45.—ἐνοσίχθων· α 74.—τηλόθεν· α 30.—Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων.—εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.—ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.—χώομαι· ε 215.—κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός.—κάρη· α 90.—προτί = πρὸς· μυθήσατο προτί δν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του.—ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως.—ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν.—μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.—ἄμφ' Ὀδυσσῆι· α 48.—ἐμεῖο = ἐμοῦ.—καὶ δὴ = καὶ νά.—σχεδὸν = πλησίον (ἔχω).—πεῖραρ-ατος = σχοινίον, παγίς.—διζυς-ύος = συμφορὰ (διζυρός).—ἦ μιν ἱκάνει = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε.—ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξ.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἑλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω.—ὀροθύνω = ἐξεγειρώ.—(ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω).—σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου.—ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν-ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως. — δυσαῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλύω — λυτο· ἔλυτο, ἐλύμην, μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — ὀχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχή.

299. - 312. δειλός· δειλῶος = δυστυχής.—νύ· α 32.—μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρός = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον.—τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἴοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει =

στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρητικῶς. — **σῶς** (σός) = ἀσφαλής, ἀναπόφρευτος. — **αἰπὺς ὄλεθρος** · α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγώ** = ἔτσι καὶ ἐγώ βέβαια. — **ὄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονεύω μὴν. — **ἐπισπεῖν · ἐφέπω** = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὐρῶ τὸν θάνατόν μου (**πότμος** = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκήρεα** · α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῷ** = τότε · α 239. — **κτέρεα** · α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἰμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (**μείρομαι, μόρος**). — **ἄλῶναι** · ρ. **ἀλίσκομαι** = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. **λύω** ἄνευ τοῦ **-σα** : **λύμην-λύτο**.
— Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματι. **δόρυ**. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα**.

γ) **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαινα** : Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδῶν, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηΐδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτῖν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθρωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν · ἐλαίνω** = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὀρητικὸν (**ἐπισσεύομαι** = ὀρμῶ · ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε · ρ. **ἐλελίξω**. — **προέηκε χειρῶν** = ἄφηκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χεῖρα του · ρ. **προῆμι**. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** · ρ. **ἄγνυμι** = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. —

τὸ σπεῖρον = τὸ ἰστίον (σπεῖρω, τυλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον). —
 ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ἀντένα. —
 θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθὺς ἀμέσως. —
 ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ' ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν. — πόρε = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — διψῆ
 δὲ δὴ = ἀργὰ τέλος πάντων. — κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90. — κελα-
 ρύζω· λέξ. ἡχοποίητος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν σάαζη
 πολύ. — οὐδ' ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — ἐπελήθετο·
 α 57. — τειρόμενός περ = παρ' ὅλην του τὴν ἐξάντλησιν. — μεθορη-
 θείς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι. — ἀλεείνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. —
 φορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — ὀπω-
 ρινός = φθινοπωρινός (ὀπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι,
 μεπερδεμένοι ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην. — προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος
 ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — εἴξασκε· θαμιστ.
 τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνε-
 μον, τὸν Ζέφυρον. — διώκειν. ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης : Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεο-
 ελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐπο-
 χήν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετε-
 χειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνου ἀνεξά-
 λειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων
 328 - 330.

333 - 253

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ
 = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν με ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν· ρ. *μειρομαι* = λαμβάνω μέρος. — *ἀλώμαι* = περιπλανῶμαι. — *ἄλγε'* ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — *πολύδεσμος*· ε 33. — *κάμμορε*· ε 160. — *ὠδύσατο*· α 62. — *ἐκπάγλως* = σφοδρῶς. — *ὅτι σοι φυτεύει* = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — *οὐ μὲν δὴ* = ἀλλὰ πάντως δέν... — *καταφθίω*· μτβ. = ἀφανίζω. — *μενεαίνω* = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (*μένος* = ἐπιθυμία σφοδρά). — *μάλ' ὦδε* = ἀκριβῶς ἔτσι. — *ἔρξαι*· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — *ἀπινύσσω* = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (*ἀπίνυτος* = ἀσύνετος· α + *πινυτός*). — *κάλλιπε* = κατάλιπε. — *νέω* = πλέω, κολυμβῶ. — *ἐπιμαίομαι* = τείνω, ἐπιδιώκω. — *νόστος*· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφιξίς. — *ἐπιμαίεο νόστου* = κοίταξε νὰ φθάσης. — *ἀλύξαι*· *ἀλύσκω* = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφάζομαι. — *τῆ'*· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — *κρήδεμνον*· α 344. — *τανύω* = ἀπλώνω. — *ἄμβροτον* = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — *οὐδέ. . . δέος (ἔστι)* = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — *ἐφάψαι*· *ἐφάπτομαι* = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — *ἄψ* = πάλιν. — *βαλέειν*· ἀπρμφ. ὡς προστ. *βάλλω* = ρίπτω. — *πολλὸν ἀπό* = πολὺ μακριὰ ἀπό. — *ἀπονόσφι τραπέσθαι* = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — *ἡ αἶθυια* = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ.: βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) Ἰνώ : Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὅποτος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μετὰ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — *καλλίσφυρος* : Ἡ ἐπική ποιήσις ἐξάγει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *ἐνπλόκαμος νύμφη*, *γλαυκῶπις Ἀθήνη*, *καλλίσφυρος Ἰνώ* κ.ἄ.

α) 354 - 346 **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - μέριμμα). — **355**· βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις** ... ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (δέδια). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα**· συναπτ. πρὸς τὸ **πεισομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μικράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = *φευκτὸν εἶναι* = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω**· ε 342. — **ὄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρkm. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἀρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις. — **ἀρήρη κεν ἀρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· δε 222. — **διὰ τινάσσω** = διακλύω. — **νήχομαι**· νέω· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ὠρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (ὄρνυμι). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄημι). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (**κάρφος** = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἀλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπὶ. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχύς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἔππευεν. — **ἐξαπέδυε** = ἐβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλγ - ἄλδς** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἔμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, με τὴν πρόθεσιν νά...· **μέμονα**· πρkm. με σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376**· βλ. στ. 285. — **ἀλώω**· προστ. τοῦ ἀλῶμαι· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἄνθρωποι. Πρβλ. Μ 35 ἀγγίθει Φαίηκες. — **μειγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναπτῶ. — **ἀλλά** ... **κακότητος**· σειρὰ λέξ.: ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ἀνόσσεσθαι κακότητος. — **ἔολπα**· πρkm. με σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλλομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. ἴμασε · ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλ-
λίτριχες · καλλίθριξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἱ · δοτ. κτητ. — ἔσιν =
εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. —
κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι,
ἡσυχάζω. — ὤρσε ἐπί = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ γῶτα τοῦ Ὀδυσσ. — κραι-
πνός = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν · ἄγνυμι.
ε 316. — φιλήρετμος · α 181. — κῆρ-κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. —
ἀλύξας · ἀλύσκω · ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς
καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν
ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ
καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς ὃ κεν
μιγῆης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρ-
μένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο πού ἐξαρ-
τᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.
καλλίτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχούμενος
εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — Αἶγαι : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος
διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Ξ

1 - 24

α) 1 - 12. ὤς · α. 6. — ἔνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. —
πολύτλας · ε 171. — δῖος · α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου,
διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἀρήμενος = ἐξηνητημένος, τσα-
κισμένος. — βῆ · ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναΐω · α 51. — εὐρύ-
χορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. —
ἀγχοῦ · ἄγχι · 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικός (ὑπὲρ + ἀνήρ). —
σφέας · σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο · θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὀνόμ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶνω. — ἄγε· ἤγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφρηστής· α 349. — ἀμφι ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ-κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρι δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄιδου. Ἄις - Ἄϊδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένους ἀπὸ τῶν θεῶν.

13 - 14. μεγαλήτωρ· ε 81. — μητιάω = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — βῆ δ' ἴμεν = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — πολυδαίδαλος = κατεσκευασμένος μετέχνην, μετὰ πολλὰ ποικίλα. — ᾧ ἔνι· ἐν ᾧ. — κούρη = μία κόρη. — φυὴν καὶ εἶδος· ε 212 καὶ 213. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ἀμφίπολος· α 136. — χαρίτων ἄπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. — σταθμοί· α 333. — θύραι = θυρόφυλλα. — ἐπέκειντο = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — φαινός· ε 86. — ἐπέσσυτο· ἐπισσεύομαι = ὄρμῳ, σπεύδω. — τὰ δέμνια = κλίνη. — εἰδομένη κούρη = μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — ναυσι-κλειτός = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖα του, ξακουστός καρραβοκώρης (ναῦς + κλειτός = ἔνδοξος). — οἱ· τῇ Ναυσικᾶ. — ἡ ὀμηλικίη· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — χαρίζομαι θυμῷ = εἶμαι ἀγαπητός. — εἰσαμένη· ἄορ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἀρχ. κατάληξις δοτ. φι : βίηφι.

γ) Ὑπέρεια : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων. — Κύκλωπες : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — Ναυσίθοος : Ὑἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνακίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μετὰ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχη τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατέφκουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαὸς, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — ναούς

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγένετο εἰς τὰ ἄλλα καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόνις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος :** υἱὸς τοῦ Ναυσιθόου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος.— **Ναυσίθοος-Ναυσικία :** Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψῶδιαν θ. στ. 111 κ.έ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὀκιάλος, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχίαλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ.ά.— **Χάριτες :** Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι).— **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν.— **γείνατο** · α 223.— **εἶμα** · ε 267.— **τοί** · δτκ ἠθικὴ = πρὸς ἐντροπήν σου.— **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα.— **ἀκηδής** · με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος.— **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής.— **σχεδόν** · ε 228· ἐδῶ χρον.— **ἴνα** = ὁπότε, ἀναφ. χρον.— **ἐννυσθαί** · ε 264.— **τὰ δέ** = ἄλλα δέ.— **οἱ κε** · τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά...— **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.— **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ.— **φάτις** = φήμη.— **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται.— **ἐσθλή** · α 115.— **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι.— **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω.— **ἄμ' ἧοῖ φαινομένηριν** = με τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόνις φέξη ἢ αὐγή.— **συνέριθος** · κτγμ. = ὡς βοηθός.— **ᾠφρα** · τελ. = διὰ νά... **ἐντόνομαι** = ἐτοιμάζομαι.— **τοι** · βεβιωτ.— **δὴν** · δηθά· α 120.— **μνάομαι** · α 239.— **ὁ ἀρίστευς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος.— **ᾠθι** = ὄπου, δηλ. μεταξύ τῶν ἀρίστων.— **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παραναλῶ.— **ἠῶθι** πρὸ = πρὸ τῆς αὐγῆς.— **ἐροπλίζω** = ἐτοιμάζω.— **ἦ κεν ἄγῃσι** · ἀναφ. τελ. πρῶτ. = διὰ νὰ μεταφέρῃ.— **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες.— **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν.— **ῥήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω).— **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου.— **ᾧδε** · συνκπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.— **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον.— **ἦέ** · ἦ, συγκρ.— **πολλόν** · πολύ.— **ἀπὸ πόληος** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν.— **πλυνός** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατὰλληλον διὰ τὰ πλῆ-
ωννται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. ἔδος = κατοικία (ἔζομαι, ἔδρα). — ἀσφαλῆς = ἀκλόνη-
τος. — τινάσσομαι = συγκλονίζομαι. — ὄμβρος = βροχή. — δεύομαι ·
ε 53. — ἐπιπίλναται = πλησιάζει (πέλ - πλησίον). — μάλ' αἶθρη =
τελεία αἰθρία. — πετάννυμαι = ἀπλώνομαι. — ἐπιδέδρομεν = εἶναι διά-
χυτος· ρ. ἐπιθέω. — αἶγλη = λάμψις, φεγγοβολή. — λευκός = λαμ-
περός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — διεπέφραδε · διαφράζω = δι-
δω ὁδηγίας.

γ) τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν : Εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι
ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ τὰ ὑφαίνουσι καὶ τὰ κεντοῦσι ἐνδύματα. Αὐτὰ
κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτέρον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἐπιαι-
ρῶν ἀπ' αὐτὰ, διὰ τὰ μεταχειρισθῶν ἢ διὰ τὰ προσφέρουσι ὡς δῶρα.
Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ τῆς καὶ εἰς τοὺς
συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε τὰ πλυθῶν, διὰ τὰ κάμουν
καλυτέραν ἐντύπωσιν. — πέπλος : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον
γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος,
τὸ ὁποῖον στερεώνεται μετὰ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς
βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης
ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — ῥήγεα σιγα-
λόεντα : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινσοσκεπάσματα εἶναι
προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς
τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μετὰ
διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. Ἡώς · ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — εὐθρονος = ἡ ἔχουσα
ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — Ναυσικᾶν · ἐπανάληψις τοῦ μιν. —
εὐπέπλος = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — ἄφαρ =
εὐθύς ἀμέσως. — διὰ δώματα = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. —
τοκῆς · α 170. — κιχῆσατο · κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω. — ἐσχάρη ·
ε 59. — ἦστο · καθῆστο = ἐκάθητο. — τὰ ἡλάκατα = νήματα. — στρω-
φάω = κλώθω. — ἀλιπόρφυρα = βαμμένα μετὰ πορφύραν τῆς θαλάσσης
(ἄλς - ἄλως α 162). — τῷ δέ · ἐνν. πατρί. — θύραζε = εἰς τὴν θύραν. —
ξύμβλητο · ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — μετὰ βασιλῆας = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτὸς = ἔνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυὸς = ἐπιφανῆς (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατεροῦλή μου. — οὐκ ἂν δῆ..· ἡ Ναισ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλιζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — εὐκυκλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτι. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρώτοισι = μετὰ τῶν ἐπισήμων. — βουλὰς βουλεύω = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέρμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιούντες = ἔγγαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθων = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοὶ μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερὸς γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ στερήσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχεο = πῆγγαινε. — ὁ δμῶς· ἡ δμωή· α 147. — ὑπερτερίη = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἄνωμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσειν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ : ἔρχεσ· (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς : Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὕτῃ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπιθέτα : ῥοδοδάκτυλος, κροκόπειπλος, εὐθρόνος, χρυσοθρόνος κ.ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωΐας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίωνος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο : Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα : Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινικὴν. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

α) 71 - 84. **κέλετο**· ρ. **κέλομαι** = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· **πίθομαι**· **πειθομαι**. — **ἡμιονεΐη** = συρομένη με ἡμιόνους. — **ὀπλέω**· **ὀπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ὕπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἐνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖτος, στίλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικῆς**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **ῥυψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσετο**· μέσ. ἄορ. α με κατάλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόμαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλων τοῦ ἐλαύνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἠχοποίησης). — **ἡμιόνοιον** = ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους· γεν. δυῖα. — **ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἅμα τῆ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἡ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ** = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώνατο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπώντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάχρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινήεις** = πλήρης δινῶν, ὀρητικὸς (δίνη = συστροφῆ, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασίδι. — **μελιηδῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. **φορέω**· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ *lāas* = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. *λίπα*. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγῆ** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν· τέρπομαι σίτου = χορταίνω ἀπὸ φαγητῶν. — **ταί** = αὐταί· ἐνν. ὅλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπεὶ σίτου τάρφθεν = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσαν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε πὸ τραγουδοῦ. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἴη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξέυτρια (ἰός = βέλος + χέω). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῇ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσαν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. (γῆθω, γηθόσυνος· ε 269). — **φρένα**· αἰτίατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπέρ** = ἀπὸ ὅλας πρὸ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ρεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀνανωρίζεται εὐκόλα (ἄρι = λίαν + γνωστός). — **πελεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὅλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμῆς-ἦτος** = ἀγαμος.

γ) **σφαίρη ἐπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλοὶ ἄλλοι παραλλαγὰι τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἐνδύμα ὁ **πέπλος** ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρkm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον **λευκώλενος** ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικεῖας καλλονῆς. — **Ταῦγετος** - **Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτεμίδος, ἡ ὁποία ἐλατρεῦετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (ἀγρονόμοι). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ **Ναϊάδες**, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ **Νηρηίδες**, εἰς τὰ δένδρα αἱ **Δρυάδες**, εἰς τὰ ἄντρα αἱ **Ἀντριάδες** κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Νκουσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ τῶν ὠραίων συνομιλήκων της.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι** · α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφοῦ πρώτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Νκουσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἐγροίτο** · **ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμοὺς (εὐ + ρίζ. οπ-) — **ἢ οἱ ἠγήσαιοτο** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δεῖξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** · αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποσον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ τοταμοῦ. — **ἄυσαν** · **άύω** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρον** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἔφθασε μακρὰν, ὃ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακαθίστας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** · ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ** · ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὕβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος** · ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεὸς + ρίζ. δει- τοῦ δεῖδω). — **ὥς τε** · συναπτ. πρὸς τὸ κοινῶν. — **ἀμφήλυθε** = ἤλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεία, λεπτή. — **αὐτῆ** = φωνῆ (άύω). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (αἶπος = ὕψωμα. αἶπεσ- νόος αἰπεινός - αἰπεινός). — **κάρηνα** · α 102. — **τὰ πίσεα** = τὰ λιβάδια (ρ. πιδ. - πιδύω = ἀναβρύζω· πίδαξ). — **ποιήεις** = χλοερὸς (ποίη = πόα). — **ἡ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν** · ε 288. — **αὐδήεις** · ε 334. — **αὐτός** = ὁ μόνος του, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι** · ὑποτ. ὥς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136. **ὕπεδύσετο** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν** · ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκί. — **ὔει** = βρέχει· ὕόμενος = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω· ἀήμενος = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ὄσσε** · ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· δαίομαι · ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς. — **ὁ δῖς** = τὸ πρόβατον. — **ἄγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι** · ε 98. — τὰ

μηλα· α 92. — πειρήσοντα· πειράω = κάμνω απόπειραν, μτχ. τελικ.
— δόμος = στάνη.— πυκινός = στερεός. — μίξεσθαι· ε 378. — χριεῖω
ἴκανε· ε 189.

137 - 148. σμερδαλέος = φοβερός. — κεκακωμένος = πικραμορφωμένος· αίτιολ. μτχ. — τρέω = φεύγω από φόβον (ὁ τρέσας).— ἄλλυδιδ ἄλλη· ε 71.— ἠιών· ε 156.— προύχουσας· προεχούσας = προεξεχούσας. Διά ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὁποῖα ἐσημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — τῆ ἐνὶ φρεσὶ = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — ἐξ αἱρούμαι = ἀφαιρῶ, βγάζω.— γυῖα· α 192.— ἄντα = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — σχομένη· ἔχομαι = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου.— μερμηρίζω· ε 354.— γούνων· συναπτ. πρὸς τὸ λαβών.— λίσσομαι = παρακαλῶ (λιτὴ - λιτανεία). — εὐῶπις· ζ 113.— ἡ αὐτως = ἡ μόνον ἔτσι. — ἀποσταδὰ = ἐξ ἀποστάσεως.— μειλίχιος = γλυκὺς (μειλίσσω). — εἰ δείξειε· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδυσ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπειρας. — δοάσσατο = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. και πρτ. δέατο. — κέρδιον = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — μὴ χολώσαιτο· ἐνδοιαστ. πρὸτ. χολοῦμαι· α 69.— κερδαλέος = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) κερδαλέον φάτο μῦθον: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃ προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. γουνοῦμαι (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — ἄνασσα = βασιλίσα, ἀρχόντισσα. — νύ = λοιπόν. — θεός βροτός· θηλ.— τοί = ἐξ ἐκείνων οἱ. — ἐγὼ γε = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — εἶδος, μέγεθος, φυῆ· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — εἶσκω = παρομοιάζω· σὲ ἄγχιστα εἶσκω = σὲ θεωρῶ ὁμοιατάτην. — ἡ χθῶν = γῆ.— ναιετάω· α 51. — μάκαρ· α 82· τρεῖς μάκαρες = τρισευτυχισμένοι. — σοί· δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — **ιαινομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἴνεκα σεῖο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ *μτχ.* κατὰ γεν., μολονότι προηγείται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερὸς βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὄς κε** = ὄς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). ἴδε *πργμ.* α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· **βρίσας ἐέδνεσι** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. *σε.*

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = μὲ κατέχει. — **δή ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαός** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτως**· ὡσαύτως δέ. — **έτε-θήπεα**· ὑπερσ. τοῦ *τέθηπα* = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. *ταφ-θαφ-θάμβος*). — **δὴν· δηθά**· α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δειδία· δέδια**, **δεῖδω** = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορὰ. — **ικάνει με** = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρήκε.

170 - 185. **χθιζός** = χθεσινός, *χθές*· κτγρμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (*κατ-βάλε*, ὅπως καὶ *κάλλιπε*. ἴδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω· οἶομαι**. — **παύσεσθαι**· ὑπικμ. *κακόν*. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ *τελέω* = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον. *πρίν*· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινὰ μου. — **ἐλεαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σέ ἐς πρώτην**· ἐς σέ *πρώτην*. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἴ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ρούχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, *λαχταρῶ* (*μένος*, *μενεαίνω*· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γὰρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. *ἄριστος*. (ρίζ. *ἀρ-ἀρετή*, *ἀραρίσκω*). — **ὁμοφρονέοντε**· *δυϊκ.* *μτχ.* τοῦ *ὁμοφρονέω* = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν

οἶκον. — **πολλά ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενῆς** = ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἀρτέμιδι σε εἰσκώ**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπόλλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαινον ὁ τελὼν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ καθ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναυσ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρῶτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλιγράμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσσ. τὴν παραβάλη τὴν χάριν τῆς κέρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. ἀντίον ἠΐδα · α 213. — **φωτί· ὁ φῶς** · α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** · α 115. — **καί που σοί** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν· ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ.** (ρίζ. **τάλα** - **τλη-τλα** · ε 178). — **ἐμπης** · ε 205. — **δευήσσαι· μέλλ.** τοῦ **δεύομαι** α 254. — **ῶν· τούτων ὦν**. — **ἐπέοικε** · ὑπκμ. **μὴ δεύεσθαι**· ἦτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπείριος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (**τάλα** + **πεῖρα**). **ἀντιάζω** = συναντῶ · ὑπκμ. τῆς **μαχ.** **ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δειξῶ δέ**. . . **ἔρέω δέ**· συμπλεκτ. **σύνδ. καί... καί**. — **ἔρέω**· ἔρω. — **λαοὶ** = οἱ **κῆταικοι**. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **τοῦ δ' ἔκ'** **ἐκ** δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμί = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσει** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερὸς** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς** = αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. — **ὄς κεν ἴκηται**· **ὄς ἂν ἴκηται** = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιῶμαι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσπεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἶνε, εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **δοί** = ὄπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπήμενος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία πρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομεμονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος** Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτερα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσταν**· **ἔστησαν**. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώνηξεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **καὶ δ' εἶσαν**· **κατ(α) δὲ εἶσαν** = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἔξωτερικὸν ἔνδυμα. — **εἶματα**· **κατγρ.** = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ.

λήκυθος· ζ 79. — άνωγα· α 269. — άρα = άκολούθως. — βοαί = βοή-
θρα. — μεταυδάω = ύμνω πρός. — ούτω άπόπροθεν = έτσι εις άπό-
στασιν. — αύτός = μόνος μου. — ώμοιν άπολούσομαι = πλύνω από
τούς ώμους μου. — ή γάρ = διότι πράγματι. — δηρόν· επίρρ. = πολύν
καιρόν (πρβλ. δην-δηθά-δηρόν). — άπό χροός έστιν = λείπει από τὸ
σώμα μου, έστερήθη τὸ σώμα μου. — άλοιφή = έπάλειψις δι' έλαίου. —
άτην = άνώπιόν σας. — μετελθών = άφοῦ εύρέθην μεταξύ.

223 - 238. ἴσαν· ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι α 112. — άμπέ-
χω = ένδύω, περιβάλλω (άμφι + έχω). 'Η άλμη εἶχεν έπικολλήσει εις
τούς ώμους του ώς ένδυμα. — σμήχω = καθαρίζω δια τριβής. — χνόος
= άχη, τὸ άπεξηραμμένον άλας. — άτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσ-
σατο = έκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — έσσατο· άόρ. τοῦ έννη-
μαι = ένδύομαι. — πόρε· ε 321. — άδμής· ζ 109. — έγγελουία = ή
γεννηθεῖσα εκ τοῦ Διός (γέγασ - γέγονα· ε 35). — θήκεν εισιδέειν =
έκαμε νά φαίνεται, τὸν έκαμε κατά τήν όψιν. — μειζων = ύψηλότερος.
— πάσων = παχύτερος. — κάδ δέ κάρητος· κατά δέ κάρητος. —
ήκε = έκαμνε νά πίπτουν από τὸ κεφάλι του. — οὔλαι κόμαι = σγουρά
μαλλιά. — υακίνθινον άνθος = τὸ άνθος τοῦ υακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσόν = περιχύνει, στολιζει με χρυσόν. — ἴδρις-ιος = έμπειρος
τεχίτης (ιδ - ειδέναι). — δέδαεν· άόρ. μετ. αναδιπλ. = έδίδαζεν (ρίζ.
δα - δαήναι, διδάσκω, δαίφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
έκτελῶ (τελέω). — έζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θίνα θα-
λάσσης· ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπῶ. — θεόμοι· θεάομαι = βλέ-
πω μετά θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = άκούω. — άέκητι· α 79. — οὐκ άέκητι = με
τήν θέλησιν. Σχήμα λιτότητος. — έπιμίσγεται· ζ 205. — αντίθεος·
α 21. — άικέλιος = άσχημος. — δέατο = έφαινετο (δόασσατο· ζ 145).
— αι (ει) γάρ = εἶθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος ειή =
νά ώνομάζετο, νά ήτο. — άδοι· άνδάνω = άρέσκω και οι άδοι = και
έπι πλέον νά τοῦ άρέσει, δηλ. όχι μόνον νά είναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, αλλά και νά τοῦ άρέσει ή έδῶ διαμονή.

β) 'Αφομοίωσις τοῦ τ τῆς προθέσεως πρός τὸ άρχτικόν σύμ-
φωνον τῆς έπομένης λέξεως : κάδ δ' άρ, κάδ δέ κάρητος (όπως και
εις τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος**: *Ἐνδυμα ἀνδρικόν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρίδων φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας**: Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐνοσεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνήρ ἱδρις**: Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικούς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ**: Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὑρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσαῖα σχέδια κ.ά.). — **Ἥφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη**: Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖα γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς *Ἐργάνη Ἀθηνα*.

247 - 290

α.) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἵματα πτύξασα** · ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσεο** = σήκω· προστ. ἀόρ., τοῦ ὄρνυμαι · α 347. — **ἴμεν· ἰέναι, εἴμι**. — **δαίφρων** · α 48. — **εἰδῆσέμεν· εἰδήσειν**· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὧδε... ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἕως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν· ἴωμεν ἄν**. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένοι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδὸν** = προηγοῦμαι, διὰ τὸ νὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν· ἐπιβήσωμεν** = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τῶν

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν.— λεπτός = στενός.— εἰσὶθμη = εἴσο-
 δος.— ὄδον = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ.— ἀμφιέλισσαι (νῆες) = κυρ-
 τούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην.— εἰρύα-
 ται· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνεγκύομαι.— ἐπίστιον = θέσις, ὅπου τοπο-
 θετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνεγκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν.— πᾶσιν ἐκάστω
 ἐστί = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον.— σφι· σφίσειν αὐ-
 τοῖς.— ἀγορῆ = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις.—
 Ποσειδῆιον = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος.— ῥυτός = μέγας λίθος, τὸν
 ὁποῖον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω).— ὁ λᾶας
 = λίθος· (πρβλ. λα-τόμος).— κατωρυχῆς = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος.—
 ἀραρυῖα (ἀγορῆ) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70).— ὄπλα (νηῶν)
 = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων.— ἀλέγω = φροντίζω, καταγίνομαι.—
 πείσμα = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι.— τὸ σπεῖρον· ε 318.— ἀπο-
 ξύουσιν = πελεκουῖν διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν.—
 τὸ ἐρετμόν = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ- ἐρέσσω- ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλή-
 ρετμοι· α 181).— ἰ ἐλει Φαιήκεσσι· μέλει τινί τι· α 159.— ὁ βιός
 = τὸ τόξον.— φαρέρηρ = θήκη τῶν βελῶν.— νῆες εἴσαι· ε 175.—
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι· ἀγάλλομαι τινι = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι.—
 πολιός = φαιός.— ἀλεείνω = ἀποφεύγω· καὶ ε 326.— ἡ φῆμις·
 φήμη = λόγοι, διαδόσεις.— ἀδευκῆς = κακόβουλος.— μωμεύω = κα-
 κολογῶ.— δ' εἰσιν = ὑπάρχουν πράγματι.— ὑπερφιάλοι· α 134.— εἴ-
 πησι· ἡ ὑποκτ. ὡς μέλλων.— κακώτερος = ταπεινός, ἀγενής ἀνθρω-
 πος.— ἀντιβολῶ = συναντῶ. Ἡ μγτ. εἶναι ὑποθ.— τίς δ' ὄδε ἐπε-
 ται = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ.— μέγας· ζ 230.— πόσις·
 α 15.— ἦ πού τινα = ὠρισμένως κάποιον.— πλαγχθέντα· α 2.— κο-
 μίζομαι = λαμβάνω μαζί μου.— ἦς· κτητ.— τηλεδαπός = ὁ ἐκ μα-
 κρινῆς χώρας προερχόμενος.— ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι· εἰρων· : ἐπειδὴ δὲν
 ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς. . . — πολυάρητος = πρὸς τὸν ὁποῖον
 ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὴ + ἀράομαι = εὐχομαι).— βέλτερον·
 βέλτιον.— ἐποιχομένη αὐτῇ = ἀφ' ἣ ἐπῆγε μόνη της.— ἦ γὰρ = διότι
 τῷ ὄντι.— ἀτιμάζω = περιφρονῶ.— μνάομαι· α 248.— ὄνειδος =
 προσβολή, κατηγορία.— νεμεσῶ· α 119.— ῥέζω· α 47.— ἀέκητι·
 α 79.— ἐόντων = ἐνῶ ζοῦν.— μίσομαι = ἔχω σχέσεις.— ἀμφά-
 διος = φανερός.— ὦκα· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκύς).— ξυνήμι = κα-
 τανῶ.— ἐμέθεν ἔπος = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **εἰδήσω**· ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ
 προκμ. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποτκ. τοῦ **βαίω** : **βῆω** (βω).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μὲ **ι** ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ.
 ἰωνικὴ ἀντὶ -ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πὲρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν
 τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε
 προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον.
 Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ
 ἐρείπια τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ
 Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.—**λεπτὴ**
δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυ-
 σικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου
 ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως,
 κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπι-
 στροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρως ἀπὸ πλοῦν, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον
 ἀνελεύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκτ' πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας
 συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυ-
 τιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν
 ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μὲ πίσσαν ἢ ἀπλῶς
 μὲ βαθύχρωμον βαφήν. — **βίος** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοῦτο
 τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ.
 θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη.
 Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μὲ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὕρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. —
κέλευθος· α 195. — **αἰγειρός**· ε 64. — **νάω** = ρέω (νάμα). — **τέμε-**
νος = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν.
 Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτῆμα (τέμ - νο). — **ἀλωή** = ἐπίπεδος ἔκτασις
 καλλιεργημένη· α 193. — **τεθαλυῖα· τεθήλειε** 69. — **πτόλις**· πόλις, προβλ.
πολιέτρον· α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μείναι**·
 ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἔλπομαι** : φαντά-

ζομαι, ύπολογίζω.— ποτι = προς.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἡρόμην). — ρεία· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — και πάις = ἀκόμα και ἕνα παιδί. — ἡγουμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός.— εοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἥρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθης εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὦκα· ζ 289.— διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτικῆ. — ἦσται· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγή· ζ 98.— ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα.— ιδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος.— εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται.— ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς.— αὐτῆ (τῆ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὀποῖοῦ καθήμενος.— οἶνοποτάζω = πῖνω κρασί.— ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος.— παραμειβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ.— νόστιμον ἦμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδῃαι.— χαίρων = πρὸς χαράν σου.— εἴ κέν τοι = ἐάν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διατίθωμι εὐμενῶς.— ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ.— ἐυκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλλος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόσιοι: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινούου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψωδίαν η' (ἴδε περίψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἱμασεν· ε 380. — φαεινός = στυλπνός. — ὦκα· ζ 289.— τραχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βυθίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίατο = ἐποιετο.— νόφ = μὲ προσοχήν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ.— ἡ ἱμάσθη = ἡ μάστιξ· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἶρος = ἱερός.— ἵνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρώμαι = εὐχομαι,

προσεύχομαι.— κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— αἰγίοχος· ε 103.— ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς.— νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὑρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— πάρος = πρὶν, προηγουμένως.— ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221.— ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74.— φίλον ἦδ' ἔλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίαιες.

328 - 331. εὔχομαι = προσεύχομαι.— ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον.— αἶδετο· ζ 66.— γάρ ρα = διότι φυσικά.— πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός· (κασίγνητος· ζ 155).— ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς.— μενεαίνω· α 20.— 331 = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυν).

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτέλεσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· πρτκ. τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198.— ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— συφορβὸς = χοιροβοσκὸς (σῦς + φέρβω = τρέφω).— δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44.— ἕεν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι.— οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν. . .— λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— σταθμὸς = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— κίων· κίω· α 22.— ὑφορβὸς = χοιροβοσκὸς (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω).— σχεδόν· ε 228.— δέμας· ε 212.— ἦικτο = εἶχεν ἐξομοιωθῇ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο).— ἀγλαὸς = ἐξοχος, ὠραῖος.— ἔργα = ἐργόχειρα.— ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδώς— οἶδα.— κατὰ ἀντίθυρον = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— ἡ κλισίη = ἡ καλύβη (κλίνω).— οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.

— **ἐναργής** = ὁρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στυλιπνός, φωτεινός· πρβλ: ἄργυρος). — **ὕλαόντο**· ὕλαομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — **κνυζηθμός** = οὐβλιασμα. — **ἐτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φρόβηθεν** = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — **ἦλθεν**· ὁ Ὀδυσ. — **παρέκ τειχίον** = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἔπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάο** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα - τοῦ φημί. — **ἐπίκευθε**· κεύθω· ζ 303. — **θάνατον καὶ κῆρας**· ε 387. — **ἀραρόντε**· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον**· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ ἀριθμ. — **δηρόν**· ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σύ - ὑμεῖς. — **μεμαυῖα**· μεμαύω· ε 375.

172 - 180. **ἦ**· π 154. — **ἐπεμάσσατο**· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — **φᾶρος**· ζ 214. — **εὐπλυνές** = καλοπλυμένον. — **δέμας**· ε 212. — **ὠφρελλε**· ὀφέλλω = αὐξάνω. — **ἦβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμός** = σιαγών, παρεϊά. — **τάνυσθεν** = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — **κυάνεος** = βχθὺς κυκνοῦς, μαῦρος. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα**· ἔρω· α 293. — **πάλιν κίε** = ἔφυγε. — **ἦιεν**· ἦει, εἶμι. — **ἡ κλισίη**· π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμι. — **ἐτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε ὄμματα** = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸ ὀλίγου. — **ἦε πάροιθεν** = ἦ πρίν. — **εἶματα**· ζ 26. — **ὁ χρώς**· ζ 61. — **ἦ μάλα** = ἀναμφιβόλως. — **Ἰληθι** = γενοῦ Ἰλεως· προστ. ρήμ. Ἰλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - Ἰλεως). — **δώσωμεν**· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπεῖ. — **ιερά**· α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσαῖ. — **φείδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμὸς τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βιρύτονα : ἰεν.

— Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : ἰδυῖα.

— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς· προστ. **φάο, ἔφατο, φάσθε**· ζ 200 κ.ἄ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σύ : **σφῶι, σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν** : τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικά φαινόμενα.—**ἄλλοιός φάνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἄθηνα τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθετες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν.—**δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκεύη γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ **κτερίσματα** ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονία. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχάιροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι· δοτ· ἤθικ**. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**εἰσκω· ζ 152**. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἄλγεα· α 4**. — **βία** = ἀνθιραισία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι.—**κύσε**·—**κυνέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ· δέ· ζ 230**.—**ἦκε ἴημι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω.—**πάρος· α 21**.—**ἦκε· ἀντικμ.** δάκρυον. — **νωλεμές· ἐπίρρ.** = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ· ἀντιθ.** = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπίθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαυτίς** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = με ἀπατά. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ῶ αὐτοῦ νόω· ἐῶ αὐτοῦ** = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐάν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ῥηιδίως· ῥηιδίως**. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του.—**θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181**. — **ἀεικῆς** = εὐτελής. — **ἔσσο**· ὑπερσ. τοῦ ἐννυμαι (ρίζ. ἐσ - ἔσσυμαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε**. . . **ἀγάσθαι**· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: οὐ ἔοικε σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἐνδον ἔοντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀποροῶ. —

ἔνδον ἔόντα = διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — περιώσιον = ὑπερβολικὰ (περιούσιον, περι = πολὺ + εἰμί), εἰς τόσον βαθμὸν. — ἀγάασθαι· ἀγαμαί = ἐκπλήττομαι. — τοι· σοι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται. — ὄδ' ἐγὼ = ἐγὼ ἐδῶ. — τοιόσδε = μὲ αὐτὴν τὴν μορφήν, ὅπως μὲ βλέπεις. — ἀληθείς· ἀλόομαι ε 377. — τόδε ἔργον = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. — ἀγελείη = ἡ δίδουσα λάφυρα (ἄγω + λείη). Ἐπιθ. τῆς Ἀθηναῖς. — πτωχός = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαρῶνω) ἐναλίγκιος· ἀλίγκιος = ὅμοιος. — περὶ χροῖ· π. 182. — ῥήϊδιον· ῥάδιον. — κυδῆναι· κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω. — βροτός· μετὰ τοῦ ὀνητός = ἄνθρωπος. — κακῶσαι· κακόω = βλάπτω, ἐξευτελίζω.

213 - 224. ὡς ἄρα φωνήσας = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν. . . — ἀμφιχυθείς· ἀμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. — λείβω· ε 84. — ἴμερος = πόθος (ἱμείρομαι· α 59). — ὑπὸ ὤρτο = προσκλήθη ἐνδομύχως (ρ. ὄρνυμαι). — γόος = θρήνος. — λιγέως = διαπεραστικά, δυνατά. — ἀδινώτερον = περισσότερον, μὲ θρήνον διαρκέστερον· (ἀδινός α. 92). — οἰωνοί· α 202. — φήνη = εἶδος ἀετοῦ. — αἰγυπιός = γῦψ (αἶξ + γῦψ, διότι οἱ γῦπες ἀρπάζουν αἴγας). — οἶσαι· ἡ δτκ. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — ἐξείλοντο· ἐξαιροῦμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. — πάρος· α 21. — πετεηνά = ἰκανὰ νὰ πετοῦν. — ὡς ἄρα = ἔτσι λοιπόν. — ἐλεινὸν δάκρυον· περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — εἴβω· λείβω. — καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδω = καὶ ἔτσι θὰ ἔδωεν. — ὄδυρομένοισι· ἐν. αὐτοῖς = ἐνῶ αὐτοῖ ἐκλαιον. — αἶψα = αἴφνης. — 223-224. = α 172 - 173.

β) ω ἀντὶ σου : περιώσιον. (περιούσιον).

— Ἐτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἀθήνη : Ἀθηναίη.

γ) ὄδ' αὐτὸς τοιόσδε : Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν : ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσ. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μορφή μου. — Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο : Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ λυγίξῃ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ. — ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί : Ὁ θρήνος τῶν πετηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239. — **τοιγάρ** = βεβαίως. — **τοι** · συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός** · ναυσικλειτός · ζ22. — **καί με εὔδοντα** . . . Ἰθάκην · σειρ. λέξ. : *καί με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὔδοντα ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον*. — **εὔδω** = κοιμῶμαι. — **κάτθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον** · ε 372. — **ἄλις** = ἀρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆρς** = σπέος · α 15. — **ἰότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλευώ** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενῆς καρδιά. — **μερμηρίζας** = ζ 141. — **φράσσομαί κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ - ἦ** = ἐὰν - ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μούνω** · μόνω. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίζημαι** · α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητῆς. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χειῖρας-βουλὴν** · αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι. — **ἦ ἄγη** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἴη** = καὶ δὲν θὰ ᾔτο δυνατόν. — **ἰφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δὴ οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι** · μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός · ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρέτης (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες** · ε 70. — **φῶς** · α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοιῶ** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας (*δαιτρός* · α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐὰν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μῆ** · ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρῆμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρα καὶ αἰνὰ** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσαι** · ἀποτινομαι = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιαιοπραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποῖαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκλήσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζευ** · *φράζομαι* = συλλογίζομαι. — **ὄ κέν τις ἀμύνη** · ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῶ** = μὲ προθυμίαν.

258 - 265. σύνθεο · ρ. συντίθημι = προσέχω και κατανοῶ. — ἀρ-
 κέσει · ἀρκῶ = βοηθῶ. — ἐσθλῶ τούτῳ ἐπαμύντορε· ὄνομαστ. δυϊκ.
 — τοὺς ἀγορεύεις = τοὺς ὁποίους ἀναφέρεις. — ὕψι· ἐπίρ. = ὑψηλά·
 — καθημένῳ περ = μολονότι κἀθηνται. — ὦ = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο
 ἐπαμύντορες. — κρατεύουσι· μετὰ δτκ. = κυβερνῶσι.

β) Ἐπικὸς τύπος τοῦ κεῖμαι εἰς τὸ γ' πληθ. : κέονται.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : νῶι (ν).

— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι (ν).

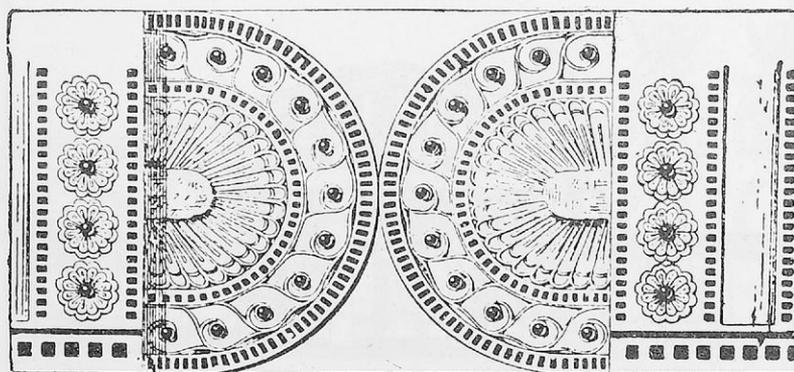
γ) χεῖρας αἰχμητῆν και ἐπίφρονα βουλήν : Κατὰ τὸν Ὀμη-
 ρον τύπος ἰδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
 μετὰ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρ-
 χηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
 τῆς ». — Ἐξ δὲ δρησιτῆρες... : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζὶ και τὴν ἀκο-
 λουθίαν των ἀπὸ θεράποντας και κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν και
 ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ
 Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες ὁ Ζεὺς και ἡ Ἄθηνᾶ, θὰ
 βοηθήσουν τοὺς ἐκδιδικητάς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρά-
 ματος, τὸ ὅποῖον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

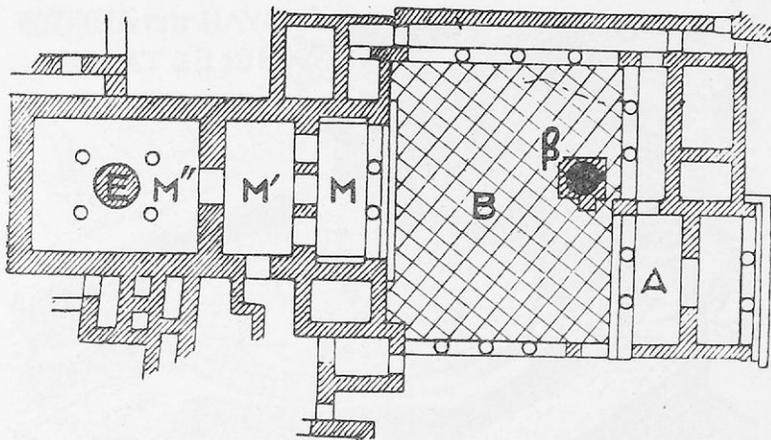
Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκρόπολει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκρόπόλεως τῶν Μυκηνῶν.

(Ἀναπαρίστασις)

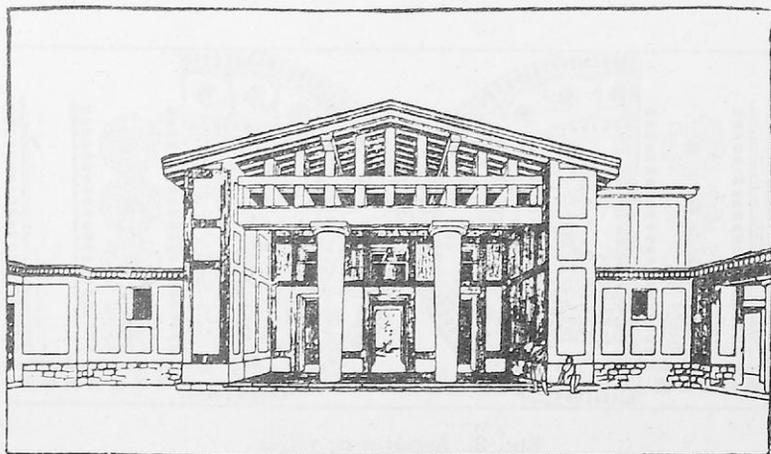
Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.

Πλάς ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὔρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου.

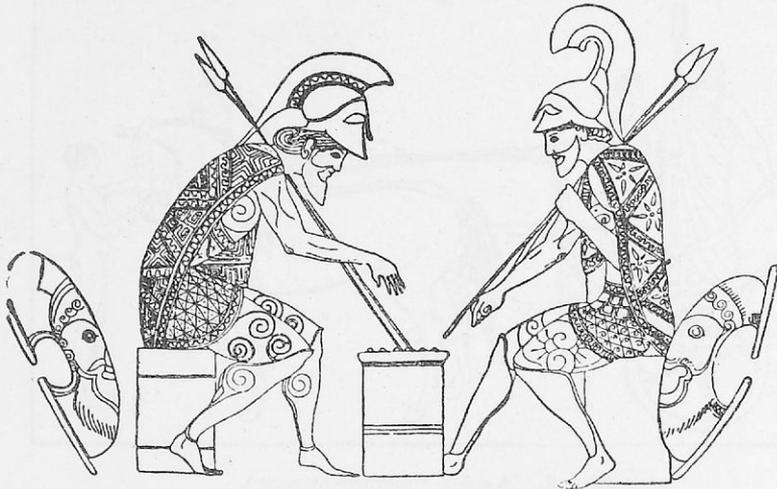

Εἰκ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

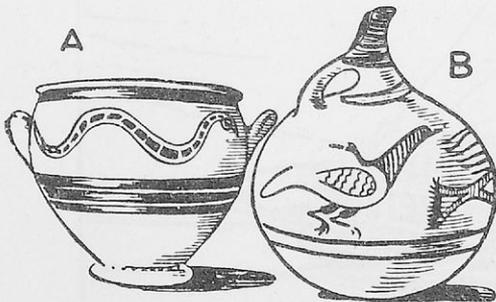
- Α. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- Β. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- Μ. Αἴθουσα δώματος.
- Μ' Πρόδομος.
- Μ'' Κυρίως μέγαρον.
- Ε. Ἐσχάρη.

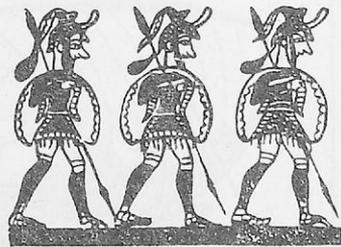
Εἰκ. 4. Ἐξωτερικὸν μέγαρον (Ἀναπαράστασις).

Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.
('Αναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

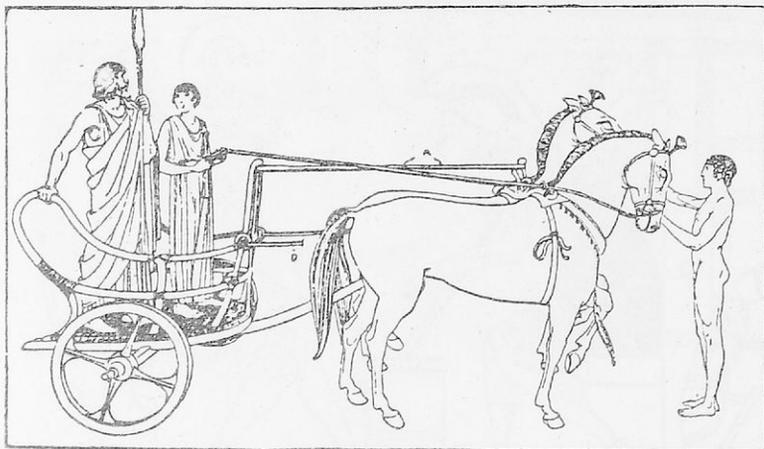

Εικ. 6. Μικηναϊκά ἀγγεία.
Α. Ἀγγείου τύπου κρατῆρος.
Β. Μικηναϊκὴ πρόχους.

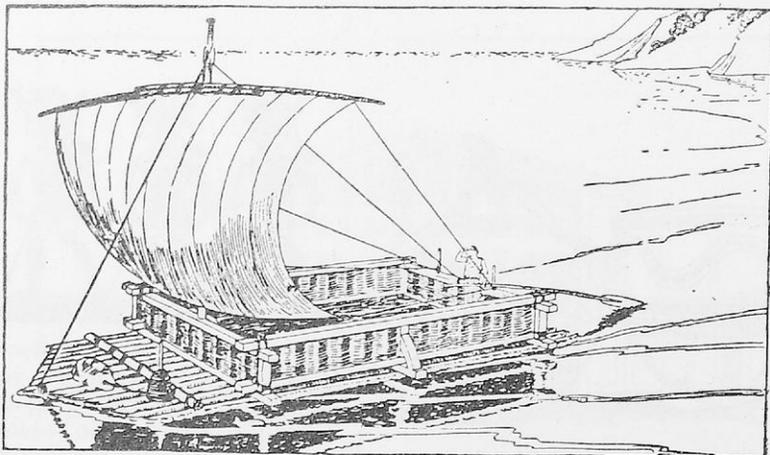

Εικ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμισταὶ φέροντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μικηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἀναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

024000018197

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΖ', 1970 (ΙV) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 60.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1970/24.3.70
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΕΝΩΣΙΣ ΤΕΥΚΟΓΡΑΦΩΝ ΑΘΗΝΩΝ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥ

720/99

